Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J. Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237. ЧНО. HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 135. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 16-го ЛИПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 16, 1954. No 135. VOL. LXI

АЙЗЕНҐАВЕР НЕ ЗРІКАЄТЬСЯ СВОЄЇ ПРОГРАМИ

БУДЕ БОРОТИСЯ ЗА ПЛЯН ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я; ФАРМЕРСЬКА І ПОДАТКОВА ПРОГРАМИ КОРИСНІ ДЛЯ ВСЬОГО НАСЕЛЕННЯ; НА ВІДПОЧИНОК ВИЇДЕ В ПОЛОВИНІ СЕРПНЯ

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що він уважає відкинення його пляну для охорони здоров'я тимчасовим, бо він не залишить боротися за здійснення цього пляну так довго, як довго буде президентом. Єдиний чинник, що втратив на відкиненні цього пляну, казав президент, — це американський нарід. Президент повторив свою опозицію до соціялізованої медицини, але це не перешкаджає йому обстоювати такий плян, який дав би найкращу медичну опіку тим людям, які мають малі прибутки. В інших справах дав Айзенгавер такі відповіді: 1. Державний секретар Джан Ф. Доллес літав до Парижу, щоб втримати зв'язок із головними союзниками в засадничих справах. 2. Урядовий податковий законопроєкт дуже важний для економіки цієї країни, бо він може спричинитися до оживлення господарського життя. Здійснення цього закону вийшло б на користь усім верствам населення. Президент вірить, що Конґрес таки прийме цей закон. 3. Те саме відноситься і до законопроєкту про підтримку цін на фармерські продукти, бо, на думку президента, і цей закон приніс би користь усій країні. Це велика помилка, казав президент, знову підвищити ціни на фармерські продукти, головним чином на масло, даючи фармерам 85 відсотків паритету, бо купці мають на складі великі запаси масла, куплені тоді, коли плачено фармерам підмогу в висоті 75% паритету, і тепер купці цю різницю загорнуть у свої кишені. 4. Уряд не має свого пляну в справі запропонованого видатку 50 більйонів на будову шляхів. Ця програма будови шляхів в найближчих роках повинна бути предметом дискусій губернаторів і самоуправ. 5. Президент нерішений, чи просити Конґрес про підвишку найвищої суми федерального заборгування. Він заявив, що не вірить у те, щоб уряд постійно міг користати з тієї теорії, що ЗДА можуть жити в добробуті, збільшуючи державні борги. 6. Президент заявив, що він зовсім не забуває про свій плян використати атомову енерґію для мирних цілей всього людства, хоч проти цього пляну виступають можновладці Кремлю. Він має запевнення прем'єра Винстона Черчила, що й Англія підтримує цей плян, якого здійснення таки мусить принести добро, а не знищення світові. 7. Айзенгавер задумує виїхати на відпочинок до своєї тещі до Денвер в Колорадо між 15 і 17 серпня.

Вже є три демократичні кандидати на президента в 1956 році

Болтон Лендінґ, Н. Й. — Хоч офіційно конференція губернаторів не займається „високою" політикою, то все таки загально говорять, що вже є три демократичні кандидати на президента ЗДА в 1956 році Між цими кандидатами називають: нову політичну „зірку" — губернатора стейту Ню Джерзі Роберта Майнера, Дж. Меннена Вільямса — губернатора Мічіґену і губернатора стейту Огайо — Френка Дж. Ловші. Сам губернатор Майнер підтримує бувшого демократичного кандидата Адлея Стівенсона, який не має багато прихильників між демократичними губернаторами. Республіканські губернатори не видвигають, покищо, кандидатур на президента, бо не знають, чи президент Айзенгавер не зголосить своєї кандидатури в 1956 р., а Айзенгавер ще й досі втішається симпатією між республіканцями. Дехто з республіканців гадає, що якби Айзенгавер не кандидував у 1956 році, то найкращим кандидатом республіканців був би теперішній губернатор стейту Ню Йорк Томас Дюї.

Республіканці хочуть змінити закон Тефта-Гартлі

Вашинґтон. — Хоч Сенат 7 травня відкинув урядовий законопроєкт про зміну робітничого закону Тефта-Гартлі, і загально думали, що цієї сесії цією справою вже не буде займатися Конґрес, то тепер Голова Конґресової Комісії Праці Семюел К. МекКоннелл заявив, що він внесе новий законопроєкт на зміну цього закону. Президент Айзенгавер обіцяв під час виборчої кампанії 1952 року, що він не бажає „знищення" робітничих спілок, і тому хоче змін у робітничому законі Тефта-Гартлі. Республіканці хотіли б перед цьогорічними виборами змінити цей закон, проти якого виступають робітники, але демократи не погоджуються на урядовий законопроєкт, як на недостатній, а деякі праві республіканці відкинули урядовий проєкт, бо вважають, що не треба змінювати закон Тефта-Гартлі. Хоч Коннелл заявив, що, на його думку, його пропозиції знайдуть більшість в Комісії Праці, то немає виглядів, щоб ще цієї сесії Конґрес міг ухвалити зміни в законі Тефта-Гартлі.

ЗДА перед економічною звишкою

Болтон Лендінґ, Н. Й. — Економічний дорадник президента Айзенгавера заявив на кінцевому засіданні губернаторів із 42-ох стейтів, що господарка ЗДА стоїть перед „раптовим скоком" вгору. Цей дорадник — це д-р Ґебріел Годж, який твердив, що економічна знижка, яка почалася рік тому, вже закінчилася, і тепер господарка цієї країни „набирає віддиху до нової звишки". Цей оптимістичний погляд презедентового дорадника підтримала більшість губернаторів на основі даних із своїх стейтів. Губернатори прийняли оплесками заяву д-ра Годжа. На нараді губернаторів видко було деяке зменшення опозиції до президентового пляну видати в найближчих роках 50 більйонів долярів на будову шляхів, щоб збільшене до 200 мільйонів населення в 1970 році мало кращі комунікаційні умовини від тих, що існують тепер.

Національна продукція осягнула висоту 365 більйонів долярів

Вашинґтон. — Департамент торгівлі повідомляє, що вартість національної-продукції в минулому 1953 році дійшла до нового вершка, бо до суми 365 більйонів долярів, себто кожного дня продуковано товарів і зуживано праці на один більйон долярів. Цей звіт повідомляє також, що продукція впала в першій чверті цього року, а ця знижка не була така велика, як в останній чверті минулого року. Персональні прибутки в перших п'ятьох місяцях цього року були дещо вищі в порівнянні з попереднім роком, хоч продукція в цьому році обнизилася. Особисті прибутки в перших п'ятьох місяцях були такі, що в річному маштабі вони становили б 285,000,000,000 долярів, а в тому самому часі попереднього року вони виносили в річному маштабі на 600 мільйонів менше. Цей звіт зроблено на основі зміненого способу роблення статистичних виказів. Головні дані цього звіту такі. 1. Національний прибуток — сума всіх заробітків в 1953 році — 305,000,000,000 долярів — це є на 14% більше в порівнянні з роком 1952. 2. Громадянство видало 230,000,000,000 долярів на закуп товарів — 5,5 відсотка більше, як в попередньому році. 3. Заощаджено в банках 20,000,000,000 долярів 1,500,000,000 долярів більше як у 1952 році.

485 радарових станиць оборонятимуть Америку

Вашинґтон. — Летунські Сили Америки плянують вибудувати 485 радарових станиць, які берегтимуть Північно-американський континент перед можливою несподіваною атакою з повітря. Цей плян виявлено на Комісії Видатків у Палаті Репрезентантів ще 3 червня, але його опублікували аж тепер. Асистент секретаря оборони Ф. Дж. Флете заявив, що передбачають збудувати ці оборонні радарові станції вже в найближчому часі. Він каже, що „певної 100 відсоткової оборони" проти летунської атаки не можна знайти, і тому існує можливість ворожого налету. Видатки на цю радарову оборону находяться в тій сумі 1,100,000,000 долярів, яка призначена на побудову воєнних споруд (летунських баз) та протилетунську оборону.

Вистрелили тритоннову ракету

Форт Бреґґ, Півн. Каролайна. — Армія повідомляє, що вистрелила першу свою величезну бомбардувальну ракету. Тритоннове кероване стрільно, яке можна наладувати і атомовим експльозивним матеріялом, з гуком полетіло в напрямку овиду, видаючи оранжову полумінь, коли цей „Шляхетний Джан" здобув більшу від звуку швидкість. Це перший раз показували публічно цю ракету, з якої можна стріляти на 20 миль поза ворожу лінію, звичайними або атомовими набоями. Цей показ відбувався для офіцерів із Пентаґону та для запрошених журналістів.

Домагається поставити поза законом комуністичну партію

Лос Анджелес, Каліф. — Крайовий командант Леґіону Славних д-р Отер Дж. Джі промовляв на зборах громадських урядовців і заявив, що уряд повинен поставити поза законом комуністичну партію у ЗДА. Він також домагався, щоб звільнити усіх нельояльних урядовців із відповідальних становищ, які вони займають в урядових установах. До Леґіону Славних належать всі ті, які відзначені Конґресового Медалю Чести, Хрестом за Визначну Службу або Хрестом Фльоти. Цей Леґіон відбуває свій Крайовий з'їзд у Лос Анджелесі.

● 5 шведських воєнних кораблів виїхало у куртуазійні відвідини до Ленінградського порту. На кружляку і 4 нищильниках є 200 шведських морських старшин і рядових моряків.

ЧЕРЧИЛ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА СТАНЕ СУВЕРЕННОЮ

Лондон. — В середу 14 ц.м. в англійській палаті громад відбулася дебата над закордонною політикою Англії, започаткована промовою лідера опозиції, колишнього прем'єра робітничого уряду Етлі, в якій прийшло до словного двобою поміж ним і прем'єром Черчилем. Клемент Етлі гостро критикував американську політику в справі Комуністичного Китаю і взагалі всього Далекого Сходу, а також висловився неґативно про такі пляни Англії і ЗДА у відношенні до Західньої Німеччини, які йшли б в розріз з становищем Франції. Зате Черчил з цілою рішучістю заявив, що західньо-німецька проблема не може „висіти в повітрі" і заповів, що коли Франція не ратифікує західнього акту Оборонної Спільноти, то Англія і ЗДА є рішені відмежувати проблему суверенности Західньої Німеччини від долі згаданого пакту і признати ту суверенність Західній Німеччині, щоб вона могла на позиції рівного з рівним взяти участь в обороні Заходу перед комуністичною небезпекою. У тому словному двобою Етлі, зрештою, признав, що будучи беззастережним прихильником допущення Комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй, не пропонує зробити це „негайно".

У Женеві сподіваються кризи в найближчу неділю

Женева. — Всі делеґації в Женеві, за винятком комуністичних, прийняли з найбільшим вдоволенням до відома рішення президента Айзенгавера вислати до Женеви генерала Беделла Смита. Таким чином, поруч з 8 іншими державами, також ЗДА будуть репрезентовані на рівній міністерській базі. Англійський міністер Іден, який разом із Молотовим головує на Женевській конференції, поінформував того останнього, що в Парижі не прийнято в розмовах трьох західніх міністрів ніякої такої постанови, яка перешкоджувала б дальшим Женевським переговорам. Загально сподіваються, що Женевська конференція осягне в неділю, отже на три дні перед її кінцем, „найвищий пукт кризи": комуністи, мовляв, прийняли вже, як традицію, тактику йти на компроміс буквально в останній хвилині, а так само в останній хвилині висувати якісь такі нові вимоги, які внеможливлюють порозуміння. У вівторок вечером Женевська конференція мусить скінчитися, бо французький прем'єр ту дату поставив остаточним терміном, в якому або він осягне порозуміння, або подасться до димісії.

Норвеґія протестує проти совєтського шпигунства

Осльо. — Норвежський уряд офіційною нотою запротестував проти шпигунської діяльности членів совєтської амбасади. Нота звертає увагу на нарушування такою діяльністю законів Норвеґії і міжнародних дипломатичних звичаїв. Нота покликується на „схвилювання і обурення", що їх викликав в норвежському громадянстві виявлений факт зв'язків двох совєтських дипломатів в Норвеґії з підсудними в шпигунському процесі. Це вже друга норвежська нота в цій самій справі, бо в лютому цього року норвежський уряд зажадав був відкликання з Норвеґії „референта культурницьких справ" в совєтській амбасаді, Бориса Межевітінова, що стояв був у тісних взаєминах з одним шпигуном, що його засуджено на 8 років в'язниці.

Міжнародний Трибунал боронить комуністів в Об'єднаних Націях

Гааґа. — Міжнародний Трибунал вирішив 9 голосами проти 3 ,що треба виплатити 179,420 дол тим 11 колишнім службовикам Об'єднаних Націй, американцям, що їх звільнено з праці як комуністів, чи комуністичних поплентачів. Їх звільнено в часі між груднем 1952 і травнем 1953 року наслідком переведеного слідства, при чому всі вони відмовились були від співпраці з сенатською комісією дослідів протиамериканських дій. Тому, що ЗДА запротестували, щоб тим нельояльним до ЗДА службовикам ОН виплачено відшкодування за їх звільнення з праці, Генеральний Секретаріят ОН передав справу до вирішення Адміністраційному Трибуналові, як міжнародному судові. Хоч Адміністраційний Трибунал станув на становищі, що він є вийвищою міжнародною інстанцією у таких справах і його рішення невідкличні, проте тепер справа перейде знову на Генеральну Асамблею ОН. Проти рішення більшости Гааґського Трибуналу голосували З'єдинені Держави, Чіле й Бразилія. Більшість станула була на чисто формальному становищі, спираючись на чартері ОН і службовицьких постановах.

● В Кенії засуджено на смерть першу жінку з терористичної організації Мав-Мав. Це 20-літня дівчина, яка засілася і вбила 55-літню англійку, коли та вийшла перейтись.

ГЕНЕРАЛ БИДЕЛЛ СМИТ ЛЕТИТЬ ДО ЖЕНЕВИ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДЖ.Ф. ДОЛЛЕС ВІДЛЕТІВ З ПАРИЖУ ДО ВАШИНҐТОНУ. — ЗМІНА СТАНОВИЩА ЗДА СПРИЧИНЕНА ПЕРЕКОНАННЯМ, ЩО ФРАНЦІЯ НЕ СКАПІТУЛЮЄ ПЕРЕД КОМУНІСТАМИ

Вашинґтон. — Ніччю з середи на четвер державний секретар Дж. Ф. Доллес відлетів до Вашинґтону з Парижу, де він відбув успішні наради з французьким прем'єром Мендесом-Франсом і англійським міністром закордонних справ Іденом. Доллес двічі розмовляв з Парижу телефонічно з президентом Айзенгавером, при чому вони устійнили, що державний секретар вернеться до Вашинґтону, зате його перший заступник, державний підсекретар генерал Беделл Смит, виїде впродовж 48 годин до Женеви. Сталося це по-перше наслідком наполегливих арґументів французького й англійського міністрів закордонних справ, щоб в останній й стадії Женевських переговорів ЗДА були репрезентовані там кимось „із міністерським ступнем", і — по-друге — наслідком переконання, що його Доллес виніс із паризьких розмов, що Мендес-Франс при всьому жагучому бажанні миру в Індо-Китаї — не піде на таку капітуляцію перед комуністами, яка відкрила б їм двері до цілого Південного Сходу Азії і була ударом по престижі всього Заходу. Хоч державний департамент і конґресові кола ставились відразу дуже неохоче і неприхильно до всяких переговорів з комуністами в Індо-Китаї і хоч ЗДА воліли б, щоб Франція, користаючи з великої американської фінансової і військово-технічної допомоги Америки, перевела була до кінця переможно війну з комуністами в Індо-Китаї, проте Паризька конференція переконала Дж. Ф. Доллеса і президента Айзенгавера, що не можна занадто натискати на Францію, яка скервавилась і виснажилась фінансово в Індо-Китаї, і що не можна залишити її самотою тоді, коли вона хоче осягнути можливо найкращі умовини замирення. Тому ЗДА відмовились від своєї минулотижневої позиції, що вони стоятимуть взагалі осторонь остаточних переговорів в Женеві і евентуального тамошнього порозуміння, і рішили вислати туди генерала Беделла Смита, тим паче, що у зв'язку з вислідом Женевської конференції буде в найкоротшому часі встановлена система, що заґарантує безпеку і недоторканість тої частини Індо-Китаю, яка залишиться вільною, хоч вона й була б „зневтралізована", — подають американські коментарі.

Комуністичний Китай закидає Черчилеві „зраду"

Лондон. — Комуно-китайська торговельна місія, яка перебуває тепер у Лондоні, дуже обурена на англійського прем'єра Черчила за його останню заяву, що він є противником допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй вже тепер. Її речник заявив на бенкеті з англійськими бизнесменами й комунофільськими лейбуристами, що Черчил „зрадив" добру справу, і що він сам „сторпедував" англо-китайські торговельні взаємини, від яких нібито залежало б процвітання однаково Англії, як комуністичного Китаю. „Він затопив наші надії в Атлантику" бідкав один англійський соціяліст, натякаючи цим мабуть на подорож Черчила до Вашинґтону.

Президент Синґман Рі прибуде до Вашинґтону

Сеуль. — Старенький президент Південної Кореї Синґман Рі виїде з кінцем цього місяця до Вашинґтону, щоб скласти офіційну візиту президентові Айзенгаверові і при цій нагоді заторкнути найважніші справи, що цікавлять Південну Корею, в першу черґу дальшу її долю після невдачі Женевської конференції, де комуністи не погодились на об'єднання країни. Корейський президент саме недавно зголосив на руки генерала Ван Фліта просьбу, щоб ЗДА признали Південній Кореї по 300 мільйонів дол. річно допомоги виключно на розбудову збройних сил. Південній Кореї залежить на підписанні з ЗДА взаємного оборонного пакту, на одержанні ґарантій, що японські бройні сили не будуть більші від південнокорейських і що на місце одної забраної з Кореї американської дивізії можна буде поставити три нові південнокорейські дивізії.

Франція плянує реформи в Півн. Африці

Париж. — Хоч спершу справа Індо - Китаю відсунула була на задній плян інші французькі турботи, проте заколот в Тунізії і Марокко зріс до тої міри, що французький уряд рішився перевести безпосередні наради з радикальними елементами в Тунізії і Марокко, щоб спільно з ними виготовити плян поважних реформ. Франція стоїть на 3 принципових точках: 1. залишитись у Північній Африці, 2. відмовитись від колоніялізму в сенсі господарської експлуатації і винародовлювання краю та признати національно - політичні аспірації автохтонних арабів і 3. здійснювати плян щораз більших автономних прав країни, включно до повної самостійности, ступнево.

СОЮЗІВКА — „ШМАТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ", АЛЕ ЯКИЙ?

ПОСТІЙНІ КУЛЬТУРНО-РОЗВАГОВІ ІМПРЕЗИ ПЕРЕТВОРЮЮТЬ СОЮЗІВКУ У ВАЖЛИВИЙ ОСЕРЕДОК ТОВАРИСЬКОГО І КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ПІД ЧАС ВАКАЦІЙ.

„Шматком України на американській землі" назвав Союзівку минулого року п. Д. Галичин, відкриваючи перший вакаційний сезон на цій мальовничій оселі Українського Народного Союзу при вступі в гори Кетскил біля Керґонксон. У цьому сезоні виникла проблема: який саме „шматок України" нагадує Союзівка? Бо виявилось таке, що для гуцула Союзівка „викапане Жаб'є", для галичанина взагалі — „чисті Карпати", для одного наддніпрянця „нічим Крим", для іншого „хоч куди Кавказ", і так кожний з них має повно арґументів, щоб піддержати своє твердження: гори на небосклоні, ліси, серпентини доріг, повітря, схід або захід сонця, гірський струмок — все „щось" як „дві краплі води" подібне до різних частин України. Справа не вирішена, але так і добре: кожному, звідки він не походив би, Союзівка нагадує той „шматок України", який він найліпше знає та з яким зв'язані його найкращі спомини і переживання.

Тимчасом, сезон на Союзівці таки справді в повному розгарі. Щоденно на обіді по сто і більше людей, а суботами і неділями і до двісті досягає. Проте, на Союзівці місця багато, тільки приїжджайте. А для абсолютної певности — за 45 чи 50 центів можете потелефонувати з усіх довколишніх околиць із стейтів Ню Йорку, Ню Джерзі, Пенсилвенії, Конектикат і т. д. та зарезервувати собі місце. Хто приїжджає тільки на один день, без нічлігу, снідання обід і вечеру завжди дістане і без спеціяльного замовлення, як і без замовлення може до схочу надихатись свіжим повітрям, находитись по величезних гірських просторах, накупатись у завжди свіжо наповненому басейні.

Союзівка продовжує теж і свою традицію періодичних культурно - розвагових імпрез. Цю світлу, хоч відносно коротку традицію збагатить у найближчому часі артист, „майстер легкого жанру" Анатоль Радванський з Филаделфії, що в прекрасній обстановці Союзівки співатиме для гостей танґа, романси, та говоритиме „веселі монологи". Це спеціяльно, крім усіх тих великих культурно-розвагових можливостей, що постійно існують на Союзівці, або періодично повторяються. В культурно-розваговій програмі Союзівки є теж виступ Гриця Зозулі, виступи солістки п-ні Цегельської, танцюристки Оленки Гердан-Заклинської, що оце загостила до стейтів з Канади та приготовляє своє артистичне турне, і багато інших атракцій. З початком серпня починаються на Союзівці, як відомо, курси українознавства, на які вже зголосились три десятки, переважно тут народженої молоді. У програмі цих курсів є виступи „мистецької самодіяльности" курсантів, а на половину серпня заплановані добросусідські відвідини пластунів з табору в Іст Четгем на Союзівці і курсантів і Союзівки в пластовому таборі в Іст Четгем, теж з відповідними програмами. Так то, завдяки Союзівці, гарячі вакаційні місяці не припинили, а тільки урізноманітнили наше культурне і товариське життя, цим разом ще і в злуці з корисним та напевно кожному потрібним відпочинком. Очевидно, що найбільше користи мають з того ті, що приїжджають на Союзівку не тільки на відвідини, але і на довший побут.

В АМЕРИЦІ

● Пастор Протестантської Єпископальної Церкви Вільям Говард Меліш в Брукліні зізнавав перед слідчою комісією і признався, що він писав статті до комуністичного щоденника „Дейлі Воркер" та що підписав просьбу за 11-ма комуністичними провідниками, яких судили в Ню Йорку. Комісія веде слідство, чи треба визнати за підривну організацію Крайову Раду Американсько - Совєтської приязні.

● Конґресова Адміністраційна Комісія пропонує, щоб поширити право голосування для осіб, що живуть поза межами ЗДА, не тільки на вояків і цивільних урядовців, але також і на членів їхніх родин.

● Генерал Марк В. Кларк, бувший командант союзних військ у Кореї, поїхав з візитою до Бразилії, де має дістати генеральські відзнаки бразилійської армії. Він заявив, що, на його думку, принаймні 3,000 союзних полонених находяться в комуністичній Кореї, а з того коло 1,000 американців, яких комуністи не хочуть звільнити.

● Генерал-майор Джан Г. Стовкес, командант Військової Вашинґтонської Округи, затвердив засуд, згідно з яким капраль Едвард С. Дікенсон засуджений до 10-річної в'язниці за те, що співпрацював з комуністами під час побуту в неволі в Кореї.

● В частині Ню Йорку Бронкс хочуть затрудняти 117 осіб, які керували б вуличним рухом на перехрестях коло шкіл. Вже в першому дні зголосилося до праці аж 597 осіб, жінки і чоловіки.

● Бувший губернатор стейту Оклагома Рой Дж. Тернер зреззиґнував із кандидатури на сенатора ЗДА, бо не має грошей на аґітацію. Він сам багата людина, але стейтовий закон обмежує видатки самого кандидата, а він не хоче використовувати своїх приятелів.

● В місті Елизабет, Н. Дж., народилася дівчина, яка важить 14 фунтів і 3 унції. Її батьки пані Ґледіс і Денісл МекҐвінесс мають вже троє дітей. Дирекція Загального Шпиталю заявляє, що це одно з найбільших дітей, які народилися в цьому шпиталі.

В СВІТІ

● Італійські комуністи ставляться дуже обережно до релігійних справ, тямлючи може найбільший успіх Муссоліні, що підписав був з Ватиканом т. зв. Латиранські пакти. В центрі італійського комуністичного руху, в Больонії, комуністичний керівник тамошнього шкільництва видав розпорядок до вчителів і учнів — бути добрими католиками. Очевидно — це комуністична тактика, а не переконання.

● На Маляйському півострові англійці переводять далі безпощадну боротьбу з комуністами. Впродовж 24 годин вбито 11 комуністів під час облави на них.

● Шеф жидівської армії генерал Моше Даян прибув до З'єдинених Держав, щоб придивитись тут до тих військових влаштувань, що їх він хоче наслідувати в Палестині.

● Княжна Марґарета, молодша сестра королеви Єлисавети II., взяла участь у показних маневрах, уладжених в її честь в англійській зоні Німеччини. На закінчення 4-денного перебування в Західній Німеччині відбувся в Бад Айльзен баль, що на нього дбайливо підібрано старшин, з якими могла б танцювати королівська гостя. Оприлюднено світлину Марґарети разом із президентом Західньої Німеччини проф. Гойссом і канцлером Конрадом Аденауером.

● Остання подорож Винстона Черчила до Вашинґтону на розмову з президентом Айзенгавером коштувала 28,064 дол. Коли цю цифру оприлюднено в англійській палаті громад, один посол крикнув: „Це дуже дешево!" — дарма, що Черчил з Іденом були у Вашинґтоні лише 5 днів, а помешкання в Білому Домі і харч нічого їх не коштували. Ближчих позицій тих коштів — в газетах не оприлюднено.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City. N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ХТО ОБМАНУВ?

Під таким заголовком („Who committed the fraud?") появилася редакційна стаття в „Chicago Daily Tribune", в числі з 8 липня, в якій обговорено справу депортації Петра Вальківця, родом з підсовєтської України, що дістався як скиталець до З'єдинених Держав на підставі документів, які не відповідали правді. Вальківець подав, що він є родом з Західньої України, яка була між першою і другою світовими війнами під Польщею, щоб таким чином рятувати себе перед примусовою репатріяцією до Совєтів. Іншими словами, він обманув американську владу і так дістався до З'єдинених Держав. Тому, що він живе тут нелеґально, треба б його тепер депортувати.

Примусова репатріяція до Совєтів була наслідком договору в Ялті, який заключено в той час, коли Совєти були воєнним союзником ЗДА. Тоді американські контрагенти навіть не догадувались, що саме криється під совєтським домаганням примусової репатріяції. Щойно згодом американська влада, а з нею і весь американський нарід, пізнали страшну дійсність, а з нею велику людську трагедію, зв'язану з цею примусовою репатріяцією. Тоді почали розуміти, чому дехто зі скитальців подавав неправдиві дані про місце свого народження. Нині ці речі добре відомі урядовим чинникам. Тому саме, як би іміґраційні власті хотіли придержуватись тільки букв закону, то не було б у Шікаґо публічного переслухання в справі Вальківця. Нині самі урядові чинники симпатизують з такими особами, як Петро Вальківець, і стараються знайти спосіб, як їм допомогти, себто як визнати їхній побут в Америці законним. Що таких людей, як Вальківець, є в Америці десятки тисяч, і то людей різного національного походження, це вже ніяка таємниця. Про це знають теж у Вашинґтоні. Тільки не знають, як цю проблему розв'язати. Але справа наглить, бо бувають щораз частіші випадки, коли про такі справи треба рішати судові, а суддя мусить держатись вимог закону. Звідси і загроза депортації. Хоч у сьогоднішніх обставинах депортація до Совєтів у таких випадках, як з Вальківцем, є нездійснима, то й це не є ніяким вирішенням самої проблеми. Про це й пише „Шікаґо Тріб'юн", домагаючись, щоб „не накладати надто гострих кар" на тих, що „брехали", щоб рятувати життя перед „наслідками Ялти".

„Шікаґо Тріб'юн" спихає усю вину за Ялту та примусову репатріяцію виключно на Рузвелта та „Ню Діл", а з тим і на Демократичну партію, що треба вважати партійним порахунком. Проте, в статті є такі речі, які є виявом глибокого співчуття до нещасних жертв ялтанської репатріяції, а теж симпатій до тих, що свідомо подавали фальшиві дані, щоб тільки дістатись до вільної країни Вашинґтона. Стаття є вправді за те, щоб карати кожного, хто обманом дістався до Америки, але одночасно підкреслює, що справа Вальківця є іншою; вона „надзвичайна". Вальківець, пише „Шікаґо Триб'юн", обороняє себе тим, що „його обман був вимушений над ним куди більшим обманом, доконаним над усім американським народом ялтанським договором, що його заключив Рузвелт з Сталіном". Змалювавши примусову репатріяцію як „присуд смерти" для багатьох, що мали нагоду відітхнути хоч коротко „вільним повітрям", часопис пише: „Для тисячів стероризованих скитальців кривоприсяга була єдиною надією на рятунок від смерти чи невільництва . . ." „Малий гріх", якого допустився Вальківець, пише газета, а з ним і 20,000 інших скитальців, що перебувають тепер у цій країні, був спричинений тим, що Рузвелт не придержувався „засад пристойности", як згодився в Ялті на примусову репатріяцію.

По правді, Рузвелтові навіть на думку не приходило, що репатріяція стане для мільйонів великою трагедією. Навіть пані Рузвелт не могла довго зрозуміти, чому люди не хочуть вертатись на рідну землю і припускала у своїй колумні, що тільки зрадники, чи такі, що грубо провинились, можуть бунтуватись проти репатріяції. Сьогодні вже всі знають, чому воно так було. Симпатії „Шікаґо Тріб'юн" до тих, що фальшиво зізнавали зі страху перед репатріяцією, пробиваються нині також і зі шпальт багатьох інших американських газет, включно з „Ню Йорк Таймсом". З цього можна б заключати, що таки буде знайдений спосіб, як допомогти таким особам, як Петро Вальківець, залишитись надалі в ЗДА та стати добрими американськими громадянами, якими вони на ділі вже є.

Небезпека від надмірного багатства

Ледве в Ґватемалі повалено прокомуністичну владу й настановлено нову, коаліційну, як вашинґтонський уряд вніс до федерального суду цивільний позов проти суто американського підприємства „Об'єднана Овочева Спілка" (United Fruit Company), проти якої вже здавна ведуть боротьбу південно-американські республіки, а в першу чергу Ґватемаля.

Департамент справедливости у Вашинґтоні, покликаючись на закон проти великих спілок — „трестів" — ще з часів республіканського президента Теодора Рузвелта з 1910 р., вийшов з позвом проти О. О. Спілки за те, що вона зосередила в своїх руках фінансові сили для експлуатації торгівлі овочами до тієї міри, що це загрожує іншим того роду підприємствам у свобідній конкуренції і тому становить небезпеку для розвитку американських підприємств. Очевидно, що вашинґтонський уряд не може підносити проти О. О. Спілки закиду, начеб то вона своїми монополістичними посяганнями дала притоку до політичної антиамериканської боротьби різнородних південно-американських груп чи партій, які в поширенні фінансової сили приватної спілки, з осідком у З'єдинених Державах, добачають пляни уряду ЗДА на фінансове поневолення республік Латинської Америки. Треба здогадуватися, що процес теперішньої республіканської адміністрації у Вашинґтоні проти О. О. Спілки має на меті розвіяти побоювання південно-американських країн і заспокоїти розбурхані ґватемальською домашньою війною протистейтські настрої.

Обурення країн латинської культури проти північноамериканського фінансового велетня легко пояснити звичайною людською заздрістю і приниженням бідного місцевого елементу, який іде на працю до чужоземного багатія на своїй рідній землі. Для зрозуміння таких настроїв вистачить з'ясувати хоч поверховно організацію й фінансові розгалуження Об'єднаної Овочевої Спілки.

Ця Спілка загально відома в ЗДА з постачання бананів майже на всі місцеві ринки збуту. Банани ростуть головно в тропікальних околицях Південної й Центральної Америки, в яких О. О. Спілка закупила велетенські земельні простори. Біля 85 відсотків бананового бизнесу Спілки походить із згаданих країн.

Одначе плекання й торгівля бананами — це не єдина ділянка цього підприємства. Спілка має величезні цукрові плантації на островах Куба й Джамейка, а з цим сполучена продукція моласи. Попри те йде продукція пальмової олії й какао, і вирощування рослин, з яких виробляються тропікальні матерії.

В таких країнах, як Колюмбія, Костаріка, Куба, Ґватемаля, Гондурас і Домініканська республіка, Спілка є власником залізниць довжиною 1,514 миль, разом з залізничними рейками, льокомотивами, вагонами й будинками. З кінцем 1953 р. Спілка нараховувала 65 кораблів у своїй торговельній фльоті, серед яких було 49 кораблів з холодильнями для збереження в доброму стані овочів.

Поза своїми власними підприємствами, О. О. Спілка вкладає капітал на ведення підлеглої їй тропікальної Радіо-Телеграфічної Компанії, найбільшої того роду комунікаційної сітки між країнами Південної й Центральної Америки й Европи. Вона фінансує й інші підприємства з різнородними назвами.

У країнах Латинської Америки а вчасті і в Північній Америці О. О. Спілка має земельні обшири величиною 3,000,000 акрів, являючи собою свого роду імперію. Вона заінкорпорована в стейті Ню Джерзі в 1893 р. і відтоді існує безперервно аж до сьогодні, затрудняючи до 100 тисяч осіб, з яких 99,000 працюють у тропікальних околицях.

Закид, начебто Об'єднана Овочева Спілка визискувала робітників до тієї міри, що обертає їх у невільників, не має підстав. Правда така, що в південно-американських країнах робітник дешевший, бо там обмаль варстатів праці. Тому, коли робітник дістане десь працю, старається всіми силами її втримати. В деяких країнах О. О. Спілка втримує шпиталі, школи й дає лікарський догляд своїм робітникам та їхнім дітям і через те має великий вплив на місцеву політику, головно на організацію уряду або на вибір парляментарних представників.

Саме тому в деяких країнах приходить до сильного спротиву місцевої верхівки й ширших кол населення проти — як загально говориться — північно-американського імперіялізму. Коли в Ґватемалі прийшов до влади прокомуністичний уряд під проводом Арбенца, він перевів закон, на підставі якого Ґватемаля вивласнила землі, що їх власником була О. О. Спілка. Безпосередньо після того Спілка зажадала від ґватемальського уряду $16 млн. за забрані земні посілості. Ці претенсії переслав вашинґтонський уряд урядові Ґватемалі й тому президент Арбенц розголосив, що то капіталістичний уряд З'єдинених Держав вимагає велетенської заплати від Ґватемалі.

Коли тепер настала зміна уряду в Ґватемалі, вашинґтонський уряд мусить показати, що О. О. Спілка — це не урядове американське підприємство, а тільки приватна група людей, яка стоїть на перешкоді самому американському урядові у його змаганнях підтримувати тісні дружні взаємини з країнами, положеними на південь від Ріо Ґранде.

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

Іванна Савицька

Українська молодь

НА ТЛІ АМЕРИКАНСЬКИХ ШКІЛ ФИЛАДЕЛФІЇ І ОКОЛИЦІ

Щораз частіше чуємо про незвичайні осяги нашої молоді в американських школах. Щораз більше українських стипендистів, учнів, відзначених медалями за визначні поступи в науці, та за непересічні осяги в різних ділянках позашкільних занять. Стає фактом, що наші діти роблять добру пропаґанду українському імені і ділами засвідчають, що українське походження не тільки не гірше від інших, але навпаки, приносить честь і нераз торує дорогу там, де вона зачинена для інших національностей. Щоби нав'язати контакт з американськими школами Филаделфії й околиці, товариство „Самопоміч" уповажнило мене перевірити осяги нашої дітвори і молоді на терені деяких шкіл і зібрати інформації відносно поступу в науці і поведінки української молоді, що вчиться по місцевих школах.

Першою школою, яку я відвідала, це St. Ludwig School, Master — 28 St. Сестра настоятелька приймає мене дуже чемно, перевіряє письмо „Самопомочі", що уповажнює мене до зібрання інформацій і починає говорити. — „В нашій школі є всього четверо українців. Це Татіяна Дяків, Христя Ганас, Марія Ганас і Андрій Процюк. Це інтеліґентні діти і гарно виховані. Я ніколи не маю клопоту з дітьми українського походження і жалую, що їх так мало в нашій школі. Всі вони належать до найкращих учнів в своїх клясах.

Врадувана щасливим початком заходжу до St. Francis School, Wallace — 24th St. Сестра настоятелька M. Seraphica подає мені список наших дітей. Та він, як сама вона каже, неповний, можуть бути деякі імена пропущені. Кидаю оком на карточку. Дітей приблизно двадцять. Питаю за іменами, що мають найкращі осяги в науці. Сестра M. Seraphica підчеркає червоним олівцем два прізвища: Ждана Кравців і Зенон Филипович. Вона говорить: — „В поведінці українські діти взірцеві. Вони мають добрий вплив на товаришів, що густо-часто забувають про дисципліну. Їхнє опанування англійської мови бездоганне і не трапляються відсталі в науці. На протязі чотирьох років діти українського походження не зробили ніякої прикрости, ані клопоту. Сестра M. Seraphica спрямовує мене до слідуючої католицької школи St. Hadwigs 22nd Parkway. Там лише одна Євгенія Чайковська, дочка давніше поселених українців, що прибули з Франції. Її осяги в науці задовільні, поведінка взірцева.

В Cathedral School, 18th — Vine чекає мене несподіванка. Сестра настоятелька не довіряє моїм добрим намірам і в обаві перед якимсь підступом, посилає мене під ескортою другої сестри до канцелярії, що завідує всіми католицькими школами у Филаделфії. Rt. Rev. Edward M. Reilly приймає мене в своєму офісі і розпитує про причину відвідин. Він цікавиться цілями і завданням тов. „Самопомочі", підчеркає, що досі ніякі інші національності не інтересувалися своїми дітьми і у висліді нашої півгодинної розмови кладе свій підпис і печатку під підписом д-ра Ценка і п. Чужака. Тепер я зовсім певна і беру „приступ" на гайскули.

Сабвей завозить мене на останню зупинку Савт-Филаделфії. Швидко віднаходжу 13-ту і Jackson St. Це відділ „фрешменів", що належать до South East Cat. High. Мимо обідової перерви, мене приймають ввічливо. Розшуки за учнями ДП тривають досить довго, аж врешті отець принципал прикликує двох хлопців. Це Християн Кульчицький, що має дуже добрі оцінки у всіх предметах і є взірцевим учнем, та Слонський Володимир, що на протязі цілого року пропустив лише три дні науки і визначається великою пильністю. Із розмови з директором ясно виходить, що наставлення школи до українців наскрізь позитивне.

Чотирнадцять трамваєвих перестанків дальше, це 816 Christian St. (Sophomores). В канцелярії прекрасно поінформовані, котрі учні школи — українці. Секретарка читає мою посвідку і за хвилю кладе на столі дев'ять карт з українськими прізвищами. Зі знимок пізнаю знайомі лиця і прошу про імена трьох найкращих в науці. Швидко дістаю їх: Савчак Юрій, Старосольський Володимир, Петик Ігор. — „Це веселі хлопці, що вміють однак заховати міру. Вони вибиваються на перший плян поміж українцями, але, — як би зі сумом, сказала секретарка за хвилю, — „ми маємо клопіт з одним українцем". — Вона показала мені картотеку і назвала прізвище учня, що, на жаль, мусить опустити школу, тому, що занедбується в науці, не робить домашніх вправ і часто абсентується. Це був одинокий випадок скарги в моїй двотижневій мандрівці по школах.

Слідуюча гімназія це Roman Cat. Highschool Broad and Vine St. Саме день „матури". В школі неймовірна метушня. Всі в офісі „бізі". Просять прийти за три дні. Rev. Thomas M. Feeney дає прізвища тих, що ґрадіювали. Це Б. Сірий, А. Гаврилів, Ю. Годованець, М. Барабах. Найсильніший з них Б. Сірий, що між іншим одержав нагороду в сумі 10 дол. за технічне креслення. Отець M. Feenley провадить мене до кляси, дає хлопцям тихе заняття і ми в двійку з трудом „виловлюємо" українців із соток різних імен. Робота триває поверх годину. Нарешті вони. Переглянувши оцінки поверх шістнадцять українців, винотовуємо імена трьох найкращих. Це Пиріґ Любомир, який біля кожного предмету має 95, 96, Чижович Володимир і Старух Ігор. Отець M. Feenley каже: „В загальному хлопці українського походження мають опінію здібних і працьовитих, та висуваються на перше місце з-поміж усіх національностей. Наприкінці запитую ввічливого отця, котра на його думку хлоп'яча гімназія у Филаделфії найкраща. „St. Joseph Prep. School 18th Thompson" — відповідає без надуми священик. Prep. School це окремий тип школи, що підготовляє до студій в каледжі" — продовжає отець M. Feenley, а якщо ще до того пощастить учневі дістатися до St. Joseph каледжу, то він має запевнену найкращу освіту. Того самого типу є La Salle High School у Филаделфії.

Керована цікавістю, відвідую ці дві школи. Беру сабвей до останньої зупинки на півночі, потім автобус „S" і на третьому перестанку висідаю. „La Salle" робить враження відпочинкової санаторії. Положений прекрасно, між зеленню, кущами і квітами, сусідує безпосередньо з каледжем La Salle. В прекрасному новому будинку тишa. Школа покінчила навчання 4-го червня. Отець принципал дає мені деякі інформації. Українців в школі покищо немає. На перший рік приймається учнів, що мають найнижчу оцінку 85. Оплата річно 300 дол., не вчисляючи книжок. Зголошень так багато, що майже нема місця для нових кандидатів.

St. Joseph Prep. School 18th & Thompson. Нема покищо жадних українців. Лише сам перший рік має вісім відділів. З проспекту школи бачу, що мають власну пливальню, спортовий стадіон, оркестру, концертову залю і т. д. Оплата річно 250 дол. без книжок. Приймають лише добрих учнів.

Bordentown Military Institute. Околиця Трентону. — Школа відділена приблизно 45 миль від Филаделфії. Цього року закінчив цю школу єдиний українець Микола Кравців, як найкращий кадет стейту Ню Джерзі, нагороджений золотою медалею від організації Синів Американської Революції. Успіх кадета Миколи Кравцева, це не лише радість і втіха його родини і вузького круга найближчих, але це гордість всіх українців. Микола Кравців на протязі кількалітнього перебування в школі, зумів вибитися на перше місце, осягнув багато відзначень, нав'язав контакт і знайомства з товаришами, що напевно в будуччині відогравати муть важливу ролю в політичному і суспільному житті. Його успіх, це успіх нас усіх.

Malvern Prep. High. Віддалена 20 миль від Филаделфії. Це хлоп'яча гімназія, що приймає рівночасно учнів на постійне мешкання. Незвичайно багато вивінувана, прекрасно положена, навчання на дуже високому поземі. На 200 хлопців один українець. Його осяги в науці дуже добрі, а поведінка зразкова. Єдиним закидом це те, що за багато грає на фортепіяні.

З черги слідують дві жіночі гімназії. Philadelphia High School for Girls. 17th Spring Garden. Це прекрасний, новий будинок, просторий і багато вивінуваний. Перед закінченням року в бюрі всі дуже заняті. Чекаю на Dr. Tomson, що полагоджуючи рівночасно п'ять партій, підходить вкінці до мене. Вона рада дати вичерпні інформації, та часу брак. Тому обмежується до імен ґрадуанток. Це Оксана Бак, Зеновія Кохановська, Емілія Громич, Надя Острук, Дуся Пришибинська, Христина Пушкар. Найкращі в науці Зеновія Кохановська і Христина Пушкар. Dr. Tomson не щадить похвал в сторону З. Кохановської. Вона називає її надзвичайною в товариських формах, співжитті і в помочі товаришкам. В загальному українки поводять себе взірцево і мають гарні осяги в науці.

Остає остання Hallahan Roman Catholic H. School, 19th, Wood St., до якої доводилося мені ходити три рази. Гарячкові приготування по школах до закінчення шкільного року спинювали мою роботу. Врешті, по довгих чеканнях дістаю телефонічні доволі скупі інформації. Ґрадіювала цього року одна українка А. Павляк. Найкращі в оцінках на третьому році: Володимира Куриляк, на другому Дзвенислава Кравців і Софія Слюзар. На першому Марта Шараневич. В загальному українки солідні і в поведінці взірцеві.

Кінець навчального року припинив мої дальші відвідини шкіл. Та я певна, що обов'язкова і добра українська молодь розуміє свою важливу і відповідальну ролю перед американцями і вона доложить всіх зусиль, щоби в слідуючому році і на далі закріпити собі добре ім'я.

Іван Кедрин

Зустріч у Торонто

Коли хтось запитує: „Чи Зустріч мистців у Торонто була вдатна?" — то, очевидно, відповідь мусить бути позитивна. Ця імпреза вдалася тому, бо — передусім — з'їхалася маса людей, які довго одні одних не бачили і втішились побаченням. Це здебільша активні діячі української культури, зацікавлені тією самою проблематикою, отже зв'язані нитками духової спільноти. Тому така зустріч в одному місті й одних домівках письменників, музик, образотворчих мистців, акторів і журналістів з різних кінців ЗДА і Канади — це безумовно подія надзвичайно позитивна. Радісний момент зустрічі підкреслювали теж оклики жалю: чому не приїхав ще той, другий і третій, з Ню Йорку, Филаделфії чи Дітройту, з Вінніпеґу чи Едмонтону? У тому запиті скривалось переконання, що сама ідея такої зустрічі була першорядна і що чим більше осіб могло б було приїхати до Торонта, тим більшою була б і користь і приємність.

Що було найкраще з великої програми 3-денної імпрези? Здається, що на першому місці треба поставити виставку образів і різьби: близько 170 експонатів із давніх нюйоркських виставок та з приватних збірок, — різні школи, різні напрямки, мистці старші й молодші, але навіть для ляїків наглядний і величний показ і доказ творчої активности і поступу наших мистців-малярів і скульпторів в Америці. На другому місці треба б поставити доповіді на публічній сесії, що в ядерній формі з'ясовували слухачам сучасний стан української культури в ділянках літератури, музики, театру, образотворчого мистецтва і журналістики. Очевидно, окремі тези кожного з доповідачів могли викликати згоду, або сумніви, ніхто з доповідачів напевне не вимагав від усіх слухачів повної однозгідности в поглядах. Проте їх вартість була ма-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Вол. Дорошенко

ЖИТТЯ І ПРАЦЯ ОСТАПА ГРИЦАЯ

(1881—1954)

(4)

Цього добре, як казав сам Небіжчик, якби зібрати докупи, „було б, може, й на кілька здорових томів", але сам зараз додає до цих слів: „Це все здебільшого публіцистика, отже праця, якій, щоб сказати за Франком — „слави не буде" (пор. його спогад у паризькому „Українському Слові" ч. 427 з 26. XI. 1950 р.). Це все — і статті й вірші — була буденна, чорна робота, що її мусіли проробляти всі наші письменники, не виключаючи й ґеніяльного Франка, щоб заспокоїти потреби дня, залатати ту чи іншу прогалину в нашому національному житті. Пригадайте прецікаву з цього погляду Франкову характеристику своєї власної праці під час святкування його ювілею в 1898 році. Ці слова можна в повній мірі приклясти й до газетярської праці Покійного. Була вона для нації дуже важлива, але, дійсно, минуща, яка авторові розголосу не приносила. На цій праці виховувалися покоління, з-посеред яких поставали дальші кадри робітників на народній ниві.

І хоч не все з тієї праці варто тепер передруковувати, проте про її діячів ми забувати не сміємо. Мусимо бути вдячні за неї й Покійному. Добре було б, як би якесь наше видавництво спромоглося видати вибрані речі з літературної спадщини невсипущого трудівника. І він на це заслужив, та й нам слід зберегти кращу частину з того, що він написав.

— — — — — —

Живучи у Відні, брав д-р Грицай діяльну участь також в українському громадському житті. Працював у студентській „Січі", був членом „Українського Клюбу", врешті від р. 1938 став головою УНО (Українського Національного Об'єднання). На цьому становищі пробув Покійний цілих шість років. Крім того попрацював чимало й для робітничої молоді, згуртованої в „Громаді". Тут він, зокрема в перших роках її існування, давав трохи не щонеділі популярні доповіді на історичні, літературні та ідеологічні теми. З приводу цих виступів мав він раз-у-раз неприємності з ґестапом, яке дивилося на ці доповіді і взагалі на сходини кривим оком, а вкінці заборонило й реферати й зібрання.

26 січня 1944 р. ґестапо арештувало всю управу Укр. Нац. Об'єднання, в тому й його голову, але це того самого дня ввечері д-р Грицая випустило. Зате інші члени поплатилися значно дорожче.

Треба тут зазначити, що Покійний і в цій добі свого життя, як і за своїх студентських років, багато часу й труду віддавав „Січі", виступаючи з різного роду доповідями, якими намагався розширити духовий обрій січовиків. В 1932 р. зредаґував він й „Альманах" Січі, в якому помістив і свої речі: вірш „До молоді" й оповідання „Аніма універсаліс", завданням якого було заохотити молодь до всебічного культивування свого духа. За працю для „Січі" загальні збори Товариства в 1935 р. заіменували Покійного, на внесок президії, почесним членом „Січі". Він цим дуже пишався. Січовики взагалі дуже шанували д-р Грицая, запрошували його на свої товариські сходини, зокрема на прогульки в прегарні околиці славного „Вінервальду". Цих прогульок Покійний не забував до смерти і ще не так давно з приємністю про них згадував (пор. згадані його Спогади в ч. 472 „Укр. Слова").

Отож бачимо, що з роками минулися колишні його відлюдківість та сором'язливість і з затворника став д-р Грицай громадською людиною, хоч і не перестав бути диваком-аскетом.

3. Д-р Остап Грицай на скитальщині (1945—1954)

Наступ москалів, цим разом червоних аґресорів змусив Покійного знову покинути насиджене місце. Він кидає улюблений Відень і свою велику й не менш улюблену бібліотеку й подається на скитальщину. Влітку 1945 р. д-р Грицай переїздить до Баварії.

Нелегкий був цей переїзд узагалі й болісно відбився він в пам'яті Покійного. В дорозі він мало не згинув із голоду, хоч земляки (nomina sunt odiosa!), що їхали разом із ним, мали подостатком різних харчів. Самі весь час запихаючися, вони ні разу не поділилися хоча б шматочком з голодуючим письменником. А були це не звичайні собі раби божія, а люди, що вважали себе провідниками народу! Гірко, мало не зі сльозами в очах оповідав мені про це Покійний.

Виїхав бо він без грошей і без жадних харчів, захопивши з собою тільки єдиний свій скарб — валізу чи дві з важнішими книжками. Грошей він не надбав — на це був надто непрактичний, не пара до тих, що з ним їхали.

В Баварії опинився д-р Грицай в таборі Карльсфельд під Мюнхеном.

І тут по довгих літах я з ним знову стрінувся. На новому місці взявся Покійний оп'ять за своє ремесло — перо.

Скоро тільки налагодилися таборові видавництва, він став їх діяльним співробітником. Спершу в журналі Т. Курпіти „Рідне Слово" (1945—1946), а потім у „Християнському Шляху", що його редаґував д-р Степан Баран. Тут містить свої ессеї й поезії. Діяльну участь брав Покійний в об'єднанні МУР, себто „Український Мистецький Рух". У збірниках МУР'у помістив оці свої статті: „Велика й Мала Література" (Збірник 1, Мюнхен-Карльсфельд 1946) та відповідь на листа до нього Уласа Самчука, поміщеного в 2-му збірнику (див. Збірник 3-й, Реґенсбурґ 1947). В тім часі в таборі не доводилось голодувати й наш завзятий книголюб усі свої засоби, що їх міг мати з приділів чи таборових заробітків, обертає на доповнення вивезених із Відня книжок, скуповуючи в недалекому Мюнхені всяку всячину, головно видання белетристичних чи поетичних творів німецькою, англійською чи французькою мовами.

В Карльсфельді стрінувся Покійний також із своїм колишнім приятелем, проф. Гнатом Мартинцем, з яким не бачився довгі роки.

Проф. Мартинець став у таборі культурно-освітнім референтом, а я його заступником. Розуміється, Покійний частенько бував у нашому бюрі і ми головно тут із ним бачилися. Проф. Мартинець — чоловік доброго серця, а заразом діловий, завжди дбав про свого непрактичного приятеля.

В Карльсфельді, між іншими своїми літературними заняттями, зладив д-р Грицай інсценізацію Шевченкової „Тополі", яку виставлено на таборовій сцені.

Але недовго довелося нашим таборянам втішатися близькістю Мюнхену, куди можна було дістатися за 20 хвилин. Не минуло й року, як довелося мандрувати далі, бо карльсфельдський табір влада розв'язала. Таборяни мали виїхати далеко в Альпи — до Берхтесґадену або до Міттенвальду, до колишніх німецьких касарень.

Ми з д-р Грицаєм і проф. Гн. Мартинцем вибрали Берхтесґаден, недалеко якого в місцевості Штруб розташовані були гітлерівські касарні. Тут власне мав організувати український табір наш спільний знайомий інж. Володимир Мартинець, що був спочатку командантом карльсфельдського табору.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Г. М.

НЕҐАТИВНІ ТИПИ В СОВЄТСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Сучасна совєтська література переживає гостру кризу. Як зазначає сама совєтська літературна критика, теперішня російська література, а також і література народів СССР, являє собою карикатуру на справжній образ життя і відносини між людьми. Несамовитий большевицький гніт перетворив письменників у слухняних аґітпропів і пропаґандистів чергових большевицьких кампаній. Вихваляння совєтського ладу, совєтських вождів та „героїв" стало змістом совєтської літератури. Людська психологія зникла з літературних творів, її заступила технологія: „совєтські Ромео і Джульєтта під час любовної сцени обмірковують методи садження картоплі". Вся література перетворена в „черевовіщання директив", а письменник в „літературний трактор". Зникли життьові конфлікти, протиріччя, запанувала в творах письменників гола аґітка, нудна повчальність і несамовите фальшування живого життя. Бездушні персонажі, манекени, одягнені в мундири з орденами, виголошують із сцени нудні шаблонові монологи.

Така „творчість" викликає з боку читача почуття презирства і зневаги. Така література стала зброєю проти большевизму, бо її вплив був цілком протилежний до тих завдань, які ставили перед собою автори. Небезпека була така поважна, що сам 19 з'їзд партії мусів був зупинитися на цій проблемі і гостро зареаґувати на неї. Теорія „б е з к онфліктности", „прикрашування", „лакування" життя була рішуче засуджена. Маленков проголосив нову вимогу: „Нам потрібні совєтські Гоголі і Щедріни, які вогнем сатири випалювали б із життя все неґативне, прогниле, замертвіле". Постанови вересневого пленуму ЦК ще виразніше показали, де шукати це „неґативне". Письменники одержали партійну директиву викривати „порочні методи керівництва сільським г о с п о дарством". Панферов написав роман „Волга — матушка река". Неґативний тип роману секретар Обкому партії Малінов. Бюрократ, кар'єрист, індивідуаліст, еґоїст, диктатор, честолюбець, самодур — такими рисами нагородив автор цього героя. В минулому Малінов був героєм війни, діловою людиною. Але пізніше виявилося, що його геройство було уявним, а його службове піднесення вгору залежало від щасливих випадків. Такими ж рисами наділив свого героя і С. Овечкин в своїх оповіданнях „Районные будни". Його герой Борзов — є перший секретар райкому партії. В минулому він мав, так само як і Маліков, революційні і бойові заслуги перед совєтською владою. Він ділова і енерґійна людина. Проте він, так як і Маліков, диктатор і самодур: він не любить порад, не терпить ніякої колеґіяльности в справах керування, він не любить прислухатися до чужих думок, він звик тільки „давати команду", він кар'єрист, бюрократ і формаліст.

Українські п и с ь м енники, виконуючи нові директиви партії, також вишукують неґативних типів серед совєтських керівників. В комедії В. Минка „Не називаючи імен" виведено образ бюрократа і „зажимщика критики". Карпо Карпович, так звуть цього неґативного героя, займає високу посаду заступника міністра республіканського міністерства. Він є типовий міщанин-еґоїст. Його дружина Діяна — самозакохана, еґоїстична особа. Його дочка Поема мріє тільки про те, щоб вийти заміж за багатого та щоб весело і безтурботно насолоджуватися життям. Всі інтереси зосереджені навколо суконь, убрань та розваг. С. Олійник змальовує образи шкурників, нездар і лінюхів і засуджує голову райвиконкому, що призначає таких людей на відповідальні посади. Той же Олійник виводить неґативні типи голів колгоспів, що не дбають про ремонт мостів, про господарчі справи тощо.

Українські письменники ще не мають такої сміливости, щоб критикувати секретарів обкомів, — їхня критика не йде далі голів колгоспу та заступників міністра республіканського міністерства. Російські письменники в своїй критиці не йдуть далі секретарів обкомів. Вони не сміють критикувати тих, що стоять вище від секретарів Обкомів. В романі Панферова ЦК виступає, як безпомильна державна установа, що правильно розв'язує найскладніші справи, що дає розумні поради, пояснення, вказівки, що виправляє всі помилки і т. д.

Совєтські письменники, зокрема українські письменники, а також письменники інших поневолених російським большевизмом націй, дуже обмежені в своїх можливостях правдивого змалювання совєтської дійсности. Хоч їм і дозволено тепер шукати неґативних типів не тільки серед „куркулів", петлюрівців", „поміщиків", „капіталістів" тощо, а й серед високих партійців, орденоносців, відповідальних партійних і совєтських діячів, вихованих і створених совєтським режимом, проте цей „дозвіл" дуже обмежений і однобокий, до того ж і цілком підпорядкований сучасним партійним директивам і завданням сучасної совєтської пропаґанди.

Безмежні вихваляння всіляких „досягнень", фальшиві описи совєтського „ідилічного" життя були в різкому противенстві, контрасті з справжнім злиденним життям. Такі „ідилічні", „безконфліктні" твори справляли неґативне враження на читача і викликали в ньому глибоку відразу до цієї очевидної брехні і фальшу.

Сконстатувавши великі хиби в сучасній совєтській економіці, ЦК партії всю вину за ці хиби скидав на районових та обласних керівників та на їх „порочні методи керівництва". Письменники, за наказом партії, критикують тепер цих низових керівників, відтягаючи увагу населення від дійсних винуватців горя, злиднів і постійної совєтської біди. Безперечно, погане керівництво на місцях — це типове явище. Але Борзови і Малінови керують не тільки всіма обкомами та райкомами, — ці самі Борзови і Малінови, увішані численними орденами, в царських мундурах та еполетах, сидять і в ЦК. Не у вилочниках вся причина біди, а в найвищих керівниках, в самому ЦК. „Риба гниє з голови" — каже наше прислів'я. Вся система совєтського ладу, побудованого на терорі, диктатурі, рабській праці, національній, політичній та соціяльній неволі, — ось основна причина поганого стану сільського господарства, браку продуктів і різних товарів, низького життєвого рівня, а також і незадовільного стану сучасної літератури в підсовєтських умовах. Свобода — ось основна умова для досягнення високого рівня життя і для розцвіту мистецтва та літератури. На великих просторах, опанованих золотопогонним російським большевизмом, цієї основної передумови людського щастя і добробуту — свободи — нема і не може бути, поки існує рабська система совєтського ладу.

„Дядько Том" жив у Канаді

Книжка „Онкел Том'с Кебін", видана у 1852 р., мала наклад більш як 3,500,000 примірників — це найбільше продавана повість, яку колинебудь видано. Її перекладено на 37 мов. Абрагам Линколн раз натякнув авторці — Геріст Бічер Стов, — що це вона є відповідальна за американську громадянську війну, яка закінчилася перемогою Унії (Північних Стейтів) над Конфедерацією (Південними Стейтами) і еманципацією невільників.

Одначе Маргарет К. Зіман написала у „МекЛейнс Меґезін", що центральна постать, дядько Том, — є далека від вірного зображення справжньої особи. Письменниця Стов представила дядька Тома як лагідну й покірливу людину, Справжній дядько Том, хоча вправді виказував багато покірности й християнської витривалости в часах, коли ще був невільником, — був насправді амбітною, бистроумною індивідуальністю. Він поміг багатьом невільникам втекти з ЗДА до Канади.

Прізвище с п р а в ж нього дядька Тома було — Джосія Генсон. Він утік з своєю жінкою і дітьми з ЗДА до Канади 1830 р., тобто 22 роки перед тим, поки пані Стов написала свою книжку. Хоч віч не вмів ні читати ні писати до 50-го року життя, то був незвичайно інтеліґентною людиною. У Канаді він став фармерським робітником біля Дрездену, Онтеріо, і швидко придбав власну фарму. Декілька разів він відвідував провінції Нової Англії і промовляв до груп, які домагалися знесення невільництва; відбув теж три інші подорожі через кордон, щоб спровадити до Канади втікачів-невільників. Він був засновником Британсько-Американського Інституту в Давні (сільце недалеко Дрездену). Це була кооперативна фарма, де збігці-невільники знаходили пристановище, поки змогли самі себе вдержати.

Генсон став проповідником Методистсько - Єпископальної Церкви. Він відбув декілька подорожей до Англії, де його промови стягали великі товпи народу. Під час однієї такої візити прийняла його на авдієнції королева Вікторія.

Одначе головною подією в житті Генсона була, мабуть, авдієнція в президента Гейса і його жінки в Білому Домі. Перемога Унії в громадянській війні спричинилася до розв'язання згаданого інституту в Давні і тоді Генсон перенісся до свойого дому біля Дрездену, де проживав до 94-го року свого життя. Його гріб показують тепер туристам, які відвідують ці місцевості, а його старий дім перемінено в музей.

Хоча Джосія Генсон ніколи не ходив до школи, його всюди вважали за освічену й культурну людину. Одного разу архиєпископ з Кентербері запитав його навіть, в якому університеті він студіював. Генсон відповів: „Юніверсіті оф Адверзіті!" — це значить: університет злиднів.

Деякі з його переживань були дійсно такі дошкульні, як це писала пані Стов в своїй книжці. Раз його так побито по голові, що кров йому залляла очі; іншим разом його били штабою з огорожі, аж поломили кості в раменах. Кості так і залишилися незложені і від того часу він ніколи не міг підняти своїх рук понад голову.

„Канадійська Сцена"

НІОДНА КУЛЬТУРНА ЛЮДИНА НЕ МОЖЕ ОБІЙТИСЬ БЕЗ РІДНОГО ЩОДЕННИКА

Мистецький танок Оленки Ґердан

(Зприводу виступу в Монтреалі)

Вечір танку б а л е р и н и Оленки Ґердан був найвизначнішою подією нашого мистецького сезону. Програма концерту складалася з її власних композицій: „Колискова", „Плач Ярославни" та трьох танків, основаних на укр. народних мотивах, Коломийки, Шумки та Дрібушки. Поміж поодинокими її виступами ми мали нагоду почути молодих монтреальських адептів мистецтва: Мирославу Вербицьку — сопрано й Оксану Мариняк — скрипка. Музичний супровід вечора сповняла піяністка — Люба Жук.

Життя й ритм — два нерозлучні явища. У ритмічному русі пливе життя всесвіту й його мікрокосмосу — людини. Не сягаючи в метафізику, можна сказати, що людина є твором ритмів. Ритми її тіла, дихання, обіг крови є істотними для її життя. Здається, що мова рухів постала раніше мови звуків, бо примітивна людина насамперед рухами виявляла свої думки й бажання. Вслід за цим важні події її життя та зв'язані з ними переживання давали привід до танку індивідуального чи групового. Так розуміє своє послання модерна школа танку, що її під сучасну пору репрезентує в укр. мистецтві одинока Оленка Ґердан, коли поминути представників легкого жанру модерного з елементами кабарету й акробатики.

Модерна школа мистецького танку спирається на логіку самого життя. Внутрішні переживання людини передаються назовні мистецьки оформленими рухами й мімікою.

Щоденне життя дає багато мотивів для модерної хореографії. „Колискова" — танок, що ним Оленка Ґердан почала свою програму, заторкує вічну проблему матері й дитини. Радість та щастя сповненого прагнення, тривога й відданість пливуть в еліпсі витончених і мелодійних рухів. Переживання матері, її психічна диспозиція стають для глядача досягальні, вловимі. Постає майстерно виведений твір, що існує вже сам для себе поза реальною особою балерини, ілюзія, що. її небагато мистців у силі витворити.

Передача історичного моменту, де ми очікуємо не тільки образу переживань людини, але також певної героїки, апогею, надлюдини, є далеко складнішим питанням ніж здавалося б на перший погляд. Сучасна людина не шукає надлюдини у своєму оточенні, бо вона свідома, що надлюдей немає й не було. А проте ми тужимо й шукаємо в нашій підсвідомості такої надлюдини - ідеалу.

Тим ціннішою нам здається креація Оленки Ґердан „Плач Ярославни", що їй основою послужив фраґмент із княжого епосу „Слово про Ігорів похід", образ п е р е ж и в а нь княгині - дружини, що її чоловік, князь Ігор, попав у половецький полон. У цій картині ми найшли відповідь на нашу підсвідому тугу за надлюдиною-ідеалом. Овіяні героїкою нашої княжої епохи, чотири о б р а з и композиції сповнені т у г и, відданости, княжої гордости й глибокої віри. Багатство мистецької уяви, логіка виведених рухів, міміка, техніка передачі переживань у креації „Плач Ярославни" підтверджують думку, що Оленка Ґердан може вважатися найкращим хореографом і виконавцем сучасного укр. модерного танку. „Плач Ярославни" непересічна поява, твір високої мистецької вартости, цінний вклад в історію укр. танкового мистецтва.

*Оленка Ґердан шукає джерел своєї творчости також в мотивах укр. народної традиції. Основані на народних мотивах танки Дрібушка, Шумка й Коломийка благородною простотою й легкістю рухів досягають високого мистецького рівня та є виявом всесторонности балерини. Оленка Ґердан присвятила багато часу етнографічним дослідам і у висліді дала нам зразки народних танків у їх чистій, незасміченій формі. Народний танок — це традиційний танок певного народу в стадії, коли його зв'язок із примітивним танком порвався й осталися тільки, так би мовити, „клясичні кроки". Здається, що можливості у цьому напрямі вже не такі широкі тому, що творчість хереографа обмежена нескладним і безпретенсійним ритмом. Оленці Ґердан належиться п р и з н а н н я за плекання й пропаґування укр. народного танку, але ми є думки, що саме модерній танок є живлом, що в ньому горить та світить мистецька її душа.

Олександер Ю. Рудницький.

О. Ґердан в танку „Плач Ярославни".

ДУХ БАТЬКІВЩИНИ

(Після зустрічі в Торонті)

Явище еміґрації є перманентне в історії людства. Викликають її зовнішні, або внутрішні причини в історії людства, а саме: політичні (чужинецьке панування) та економічні (шукання кращих умов існування, заробітку). У житті українського народу чимало разів повторювались такі хвилі еміґрації — політичної та заробіткової. Проглядаючи історію, ми переконуємося, що наші „вчора" і „сьогодні" є багаті на еміґрації.

Кожна еміґрація є, самозрозуміло, часткою свого народу. Отже вона й надалі прагне дотримуватися того способу і образу життя, вчинків і думок, до якого звикла і яке живе також і в підсвідомості. Але, звичайно, у новому оточенні зустрічає багато нового і незвичайного. І тоді в душі еміґранта постає отой, частинно неусвідомлений, конфлікт з тим оточенням, що заперечує, або й цілком є вороже до його вроджених чи набутих звичок і звичаїв. На тлі цього конфлікту зроджується ота, відома і прикметна для всіх вигнанців з рідного краю, — ностальґія, туга за Рідним Краєм, за своїм оточенням, породжує, властивий кожному еміґрантові, духовий голод. Отут і є дорога до рідного мистецтва, котре хоча б частинно, хвилево той голод заспокоїло. Звідси ті перші аматорські театральні вистави, гурткові співи, аматорські хори, попит за рідною книжкою.

Досі говорилося про загал. Та загал реаґує не все так яскраво, так вимогливо. Загал часом звикає до оточення, сприймає, нехай тільки зовнішньо, нове, як певну форму співжиття (цікава тут тема постання жарґону, що бере чужу основу, корені слів, і за правилами рідної мови творить нові слова чи й цілі звороти). Та є одиниці, що реаґують на це питомим собі способом — складеним ним віршом, піснею, чи сатиричною співомовкою, той шаржом, карикатурою, той пашквілем, анекдотою, той цілою повістю, оповіданням тощо. *Це серед еміґрантської спільноти* починають діяти ті, що творять рідне мистецтво. Це піонери пера, пензля, театру тощо. Цим самим ці перші піонери мистецьких здобутків стають предтечами дальшого поступу, дальшого вростання рідного мистецтва у новий ґрунт, що його творить еміґрація на нових теренах нашої пляти.

Еміґрація народів, що оформлені в держави, мали, звичайно, облегшені умови для освоєння первісних просторів. Еміґрації, як пізніші, заробіткові так і політичні, приходили уже в оформлені державні організми, де мусіли принатурюватися до вже ствердлих, готових форм ладу. Це одна з тяжких передумов пізніших еміґрацій, як також змушеність осідати не компактними масами, розпорошено.

У таких приблизно умовах опинилася і наша еміґрація в Канаді, і в ЗДА. Але наче у противагу тим невигідним передумовам, тут зародилось, розвивається рідне наше мистецтво, що підсилене припливом нових мистецьких сил, буде й далі виконувати свою почесну ролю — зберігати й наснажувати свою рідну стихію на подолання дальших труднощів, на здобуття кращих умовин у боротьбі за завтрішній день.

Воно, це рідне мистецтво, це і є той Дух Батьківщини, що все буде наснажувати наше і майбутні покоління — боротися не тільки за своє особисте щастя, а й за кращу долю нашої Рідної Батьківщини — України, що, віримо, по голготних муках воскресне до нового радісного творчого життя.

Тож хай і громадянство, і самі мистці, засвідчать свою відданість справі розвитку рідного мистецтва в усій його різноманітній скалі вияву — хай не забудуть скласти пошану і ясу піонерам і пера, і пензля, і театру, і пісні, що саможертовно працювали і працюють для підготови того ґрунту, що на ньому далі будуть пишніти іцвисти квіти нашого рідного мистецтва. Зустріч в Торонті це була добра нагода і мистців і громадянства протоптати стежки до серця наших людей, щоб не дати їм загубитися серед чужого оточення.

Нехай не зарозуміла легковажність до діячів „пройденого шляху", а шляхетне визнання та вдячність тим піонерам буде хоч слабкою, але щирою нагородою тим часто незнаним, або й невідомим діячам рідної культури. Во той Дух Батьківщини, що — „від тисяч літ родився, а лиш вчора розповівся". — *кличе нас голосом батьків і прадідів — бути все на сторожі наших народних ідеалів, що зміцнені духом християнської моралі, не дадуть* душам нашого покоління і наступникам нашим знидіти духово — у гараздах матеріяльних чи в злиднях еміґрантського непевного існування.

„Дяка і шана — робітникам щирим".

Л. Р.

Ол. Зозуля

Чого не було на зустрічі в Торонті

Кожний з нас любить зустріч: молодий хлопець любить зустрінутись з гарною, дівчиною, жонатий чоловік — зі знайомим, а мистець любить стрінутись із народом. Найповажніша зустріч буває тоді, коли одноразово зустрічаються із своїм народом діячі науки, культури і мистецтва. На рідних землях кремляни таких зустрічів не дозволяють. В і д б у в аються там лише директивні з'їзди. Ото ж мені хочеться порівняти ті з'їзди з торонтською зустріччю.

Десь на початку червня тридцять четвертого року в Києві відбувся Всеукраїнський з'їзд членів спілки пролетарських п и с ь м е нників. Справді пролетарських, бо більш як половина письменників, за матеріяльним станом, була справжнім люмпієм. Делеґати прибули з усіх міст, де ще животіли уцілілі письменники. Кожний учасник з'їзду одержав талони на харчі (сніданок, обід, вечеря) до ресторану, квиток до театру, ордер (для периферійних) на ліжко в готелі, бльокнот для нотаток, олівець, і... анкету, щось на тридцять запитань з окремими побажаннями та пропозиціями.

Після цієї господарчо-канцелярської процедури розпочався з'їзд. Як і годиться, розпочалося з президії з'їзду.

— Є пропозиція — вигукнув Синчуга — обрати президію, секретаріят і редколеґію з таких товаришів (тут він перелічив прізвища). До речі, список цей схвалений ЦК партії. Може в кого є інша пропозиція? Нема? Тоді приймаємо в цілому одноголосно.

Делеґати заплескали в долоні.

— Є пропозиція до почесної президії обрати політбюро ЦК партії.

Долоні ще дужче виляскують.

— Ще є пропозиція на почесного голову обрати нашого рідного...

На слові „рідного" всі схоплюються з місць, плещуть, тупають ногами і вигукують.

Ледве делеґати трохи охололи, як головуючий знову:

— Є пропозиція послати привітальну телеграму нашому рідному...

Знову всі схоплюються і б'ють в долоні.

— Ще є пропозиція надіслати привітання ЦК партії.

Ляскотять долоні.

— Наступне п р и в і тання урядові прочитає...

Знову оплески, але глухуваті, бо в декого появились на долонях пухирі.

Далі ішли менш бюрократичні установи: Рада профспілок, ЦК комсомолу, Союз московських письменників і інші.

Після завершення оплескувальної частини на трибуні показався Павло Григорович. Як завжди, спочатку витер пенсне, відкашельнувся і почав сопранистим голосом.

— Дозвольте мені, виголосити короденьку промову в ліричних тонах про Всесоюз-

(Закінчення на стор. 5)

Мих. Островерха

„ЗДАЄТЬСЯ — БУЛО ЦЕ ВЧОРА!"

„Здається — було це вчора!" — так пише до мене мистець Юліян Буцманюк, згадавши, як це він у 1904 році з проф. Пітшом розмальовував деякі фраґменти склепіння у польській катедрі у Львові.

Справді, здається — недавно. А воно, бач, як призадуматися, як поглянути поза себе в ту гущавину пройдених років, то — людським метром змірювши — це вже й шмат часу!

Рік 1912. Юліян Буцманюк у роках повного юнацького розквіту і творної мистецької снаги. А я — якраз у роках повного ... море по коліна! От, тоді пізнав я мистця Юліяна Буцманюка! Як докладно сказати — то він мене пізнав. Тоді розмальовував він бічну каплицю при церкві О.О. Василіян у Жовкві; тоді захотілось йому мати мою голову, руки і стопи до янголів, що він їх малював у цій каплиці; тоді вперше в житті, я — як непосидючий хлопчисько! — пізнав правдивого мистця, побачив, як це мистецтво твориться.

Великою честю було для мене сидіти на підвищенні в робітні Ю. Буцманюка й позувати йому. Великим неспокоєм постійно бачити нові обличчя, постаті святих, ченців у цій каплиці — сповнювалась уся моя істота.

Мовчки, я дуже радів, коли тодішній ігумен о. Віталій Градюк, ЧСВС, натискав на мистця:

— Стар-и-ий! О, то вже тягнеш із мальованням тої каплиці!

— Чим довше, тим краще буде! — сміючись, відповідав мистець.

— Ну-ну-ну! Старий! Жартуй здоров! Але мене кортить бачити вже каплицю викінченою, — наполягав, ця предобра душа, ігумен.

А мистець, коли приходила ота добра хвилина надхніння, збагачував каплицю новими постатями, новими орнаментами. Вся каплиця грала живими барвами і в душу радість вносила.

Пригадую собі: на троні сидить Божа Мати із Сином на руках. Над Нею, і довкола, — херувими й серафими та святі. На одвірках грубих мурів дверей і вікон стоять божі угодники, між якими я з радістю пізнавав живісіньких ченців Василіян: о. ігумена В. Градюка, о. Епіфанія Теодоровича, о. Євгена Мальчинського, братів Нестора Шеремету і Варлаама Шавалу. Я не знаю, чи мав колинебудь у житті Ю. Буцманюк таких щирих обожників його творчости і його самого, як я був тоді? Заложення, форма, стиль, композиція, фактура, кольорит, — та що все мене тоді обходило, це було для мене справжня незаписана таблиця! Очі подивляли його твори, а серце й душа раділи. Вже геть пізніше, коли, неначе відгомін, приходили перед мої очі ті постаті з тієї каплиці, тоді я — по церквах Фльоренції ходячи, по музеях твори назареністів оглядаючи — пригадував собі: в тих молодих роках своєї творчости Ю. Буцманюк усією своєю душею розкошувався фльорентійським ренесансом, його культурою і багатством барв, його сміливістю композицій, його досконалою красою. А як дещо й брав також із назаренізму, то не більше, як і його маестро Модест Сосенко. Бо треба тут згадати, що й незабутній Модест Сосенко інколи давався відчути у ранніх роках мистецької творчости Ю. Буцманюка.

Дещо пізніше, зустрілись ми обидва в 1915 році, чи не в Пресовій Кватирі УСС у селі Соснові над Стрипою. Юліян Буцманюк приїхав був тоді з Відня на фронт. Він уже був чотар, а я лише стрілець. Я несміливо прислухувався жартам і дотинкам його, Ромка Купчинського, Михайла Гайворонського, Івана Іванця та інших, і був я щасливий та гордий, що вони, старші за мене роками і чинами, зволили мені побувати між ними — мені фронтовикові.

А в 1936 році, я — вернувшись на короткий час із Риму — знову заглянув до Ю. Буцманюка до Жовкви. Він же розмальовував тоді там величаву церкву О.О. Василіян. Докладно оглянув я тоді його працю. Про ці стінописи написав я був тоді обширну статтю, що, з ілюстраціями, була поміщена в журналі „Обрії" Богдана Кравцева у Львові.

Тут, у цій церкві, в ці мальовила вложив мистець усю свою душу, хист, знання, любов і труд. Стилем наблизився він до старовини української візантики, змодернізувавши її, роз'яснивши її, але в її основу вклавши старовинну монументальність. Фраґментарично згадати: в цій церкві, крім основних релігійних творів, — прегарний і могутніх заложень малюнок Ісуса Христа, Пантократора — Юліян Буцманюк дав суть нашої історії: нашої Церкви — усі постаті від св. Унії починаючи на всіх наших владиках по 1936 рік кінчаючи, — і нашої Батьківщини України — усі постаті нашої визвольної війни від 1914 року почавши.

Юліян Буцманюк, за зразками старовинних майстрів Візантії і ренесансу, бажав дати нам тривалу пам'ятку-монумент для наших майбутніх століть і їх нащадків. Юліян Буцманюк, — як візьмемо ці його історичні великого розміру стінописи, — єдиний із наших мистців, що щиро прагнув стати українським Ксенофонтом.

На жаль — Андрії Боголюбські, по північній традиції, знищили ці твори!..

Фото-Кіно Аматор

ФОТОГРАФІЯ — ВАРТІСНИЙ ДОКУМЕНТ

Фотографічний образ одержуємо в той спосіб, що на світлочулому матеріялі утривалюємо зображення реального, існуючого предмету чи живої істоти. Цю відбитку об'єкту дістаємо у фото-апараті за поміччю сочки, через яку проходять світляні промені, що їх об'єкт висилає. Сочка з найбільшою докладністю реєструє кожний найдрібніший детайль фотографованого предмету і ми одержуємо точну копію такого предмету чи живої істоти. З цього бачимо, що для одержання фотографічного образу ми мусимо знайти реальний, існуючий предмет, об'єкт, і аж тоді ми його зможемо докладно й точно скопіювати за поміччю фото-апарату. Ідеї, фантазії чи витвори нашої уяви не можливо фотографувати безпосередньо. Їх можна відтворювати фотографічно одиноко посередньо, за поміччю реальних, існуючих в нашому окруженні предметів або акції живих істот. І тут діє вимога наявности реального об'єкту. Ця невідклична потреба мати в часі знімання конкретний, існуючий об'єкт, як також технічна спроможність точно і докладно його скопіювати — дають кожній світлині силу неоспоримого і дорогоцінного документу. Виходить, що коли ми занімаємося фотографією і робимо фотографії, то одночасно ми творимо вартісні документи з особистого, родинного, товариського чи спільнотного життя.

Фотографію, як документ, використовується широко у всіх галузях життя культурного народу. Наука, техніка, кримінологія, педагогіка, історіографія, мистецтво, воєнні науки і інші, використовують фотографію як засіб документації чи научного посібника. Найширше примінення фотографії зауважуємо у ділянці фото-журналістики і реклями. Фотографія виперла майже цілковито ручний рисунок з книжок, головно таких, де йде про документацію чи ілюстрацію написаного. Бачимо величезні журнали, де друковане слово служить тільки як підписи для фотографій і де світлини з найновіших подій у цілому світі є одиноким їх змістом. Все це широке примінення фотографії базується іменно на її вартості — як документу.

Хочемо на цьому місці звернути увагу читачів на значення фотографії, як документу, у нашому українському житті у вільному світі. Всі наші зусилля йдуть у тому напрямі, щоб переконати світ у слушність нашої справи в боротьбі за визволення нашого народу. Ми пишемо книжки, видаємо газети, пишемо історичні розвідки, пишемо спомини і т. д., говоримо, що ми маємо такі то і такі досягнення у організації всіх наших сил для боротьби за здійснення наших ідей та ідеалів. Але як же мало ми їх документуємо фотографією. Очевидно, що на це складаються багато причин. Мандруючи по чужих краях, ми потратили дорогоцінні документи-світлини. З другого боку, ми і не багато ваги прикладали для їх роблення. Так було в часі війни і під час повоєнних мандрівок. Тепер, коли ми вже „сидимо" на місці, належить про це подумати, щоб у будуччині ми знову не залишилися без дорогоцінних документів-світлин, що можуть мати вартість для використання їх для історії нашої еміґрації. Це викликає потребу м. ін. створення центрального архіву, постачання якого світлинами залишилося б, у наших обставинах, головним чином за фото- й кіноаматорами. За аматорами залишається і постачання фото світлинами нашої преси.

Якщо ми переконані, що світлина є цінним документом, і якщо ми маємо охоту виготовляти такі документи для використання їх у пізнішому часі чи вже тепер, то мусимо виповнити певні вимоги технічної натури з одного боку, а усистематизувати нашу працю з другого. Питання є: як ми маємо і що маємо фотографувати, щоб наші світлини залишилися документами?

Перш усього мусимо пам'ятати, що з кожного фото документу треба зробити друкарську клішу. І тому належить скопіювати чи побільшити неґатив до формату не менше 3 × 5 цалів, на білому блискучому папері, по можності в контрастному тоні, якщо документ зображує подію архітектуру або групу осіб. Коли світлина представляє одну особу, може бути на половину менша. На відвороті кожної фотографії належить, звичайним олівцем (не чорнилом!) записати докладно всі дані, що відносяться до події, не забуваючи зазначити день, місяць і рік, як теж й імена осіб що є на світлині. Світлину належить вложити у целофанову коверту і так переховати аж до використання. Дані, що відносяться до світлини, належить записати негайно, бо опісля вони забуваються. Не забуваймо теж про ім'я і прізвище автора кожної світлини.

Тематично, можемо поділити наші світлини-документи на три основні групи: 1. архітектура і краєвиди (церкви, школи, народні доми, оселі і др.); 2. групи і сцени (управи товариств, церков і шкіл, сцени з організаційного життя); 3. портрети (поодинокі визначні особи з нашого громадського, політичного чи культурного життя).

Важливе, щоб збірку фото- й кіно-документів з нашого життя почати негайно і постійно продовжувати. Нагод для цього, при добрій охоті і волі, багато. Зачинаймо від своєї громади і нашого найближчого оточення. Зачинаймо в першу чергу від того, що може не повторитися вже більше в нашому суспільному житті. Люди вмирають, а події не повторюються. Церкви і школи перебудовуються. Наші світлини-документи можуть, у обставинах, бути одинокими свідками нашого життя-буття.

Так поставлена проблема як теж і технічне і тематичне її усистематизування додасть до нашого „гоббі" ще одну тему і поле до праці, а це напевно викличе у нас самих й свідомість, що і праця наша в ділянці фотографії й кінематографії може бути не лише розвагою і забавою, але й корисною для цілого нашого загалу.

Магнетичне озвучування фільмів

Технічне оперування якимнебудь типом маґнетичного проєктора, на якому записуємо на фільмі із маґнетичною звуковою доріжкою звук, не завдає ніяких більших труднощів і цього можемо навчитися в скорому часі. Всі вказівки для оперування одержуємо теж у формі осібної книжечки при купні апарату.

Та перші труднощі, яких довелося й мені дізнати, походять не з неуміння обходитися з апаратом, але з невідповідного підготування до цієї праці. Щоб бути щирим, додам, що для першого мого фільму, який я намагався озвучити, я взагалі не приготовив ніякого скрипту. — Думав собі, що це не буде трудно щонебудь відповідного „наговорити." Та показалося, що з того нічого не вийшло і треба було перервати перший звуковий сеанс і взятися до дбайливого приготовання скрипту і то відносно його синхронізації до фільму і відносно самого змісту. По моїх кількакратних намаганнях поробити деякі поправки мого першого невдачного запису я ствердив такі недомагання при репродукції: 1. наговорений текст і музика не пробігали синхронно з образами на екрані, то зн. говорилося про одне, а показувалося друге. Причиною цього було те, що, не маючи скрипту, я не міг докладно охопити словами того, що ділялося на екрані. Навіть нічого не помагали поправки, бо при цьому забувалося докладний, не записаний у скрипті текст. — 2. У самому говореному тексті було доволі багато нелогічних речень і неправильно ужитих зворотів, а то й слів. — 3. Голос був нерівномірний і змінений.— 4. При репродукції появилося багато чужих звуків і шмерів.

Така невдача заставила мене взятись негайно до того, щоб все докладно проаналізувати та встановити причини, а відтак знайти способи для того, щоб одержати добрий і докладний запис.

Перші два недомагання мали за причину, як я вже згадав, брак точно і докладно опрацьованого скрипту. Мені стало ясним, що скрипт мусить бути і точно вимірний щодо часу, в якому пробігають поодинокі сцени і кадри. І тому я, з годинником в руках почав встановляти час тривання поодиноких сцен і кадрів, записуючи це на папері і зазначуючи назву кожної сцени і кадру.

По встановленому часі тривання поодиноких сцен і кадрів, як теж по пороблениі відповідних нотаток, щодо змісту поодиноких сцен — приступив я до написання скрипту. Врав я під увагу й те, що відчитувати скрипт буду перед мікрофоном і тому його належало приготовити чітко й виразно, — на машинці до писання.

Найважливішою справою при приготовуванні скрипту є виелімінувати граматичні і стилістичні неточності. Так, як при писанню скрипту треба звертати дбайливу увагу на літературну,, так би мовити, вартість скрипту, то при самому говоренні до мікрофону треба дбати про відповідну модуляцію голосу. Ми можемо уживати всіх засобів реторики. Наша наррація може бути, в залежності від потреб, чисто ділова, речева, може бути передана з відповідною інтонацією, може бути ніжна, може бути грізна, може бути емфатична, може бути й жартівлива, або й остаточно сумна і поважна. Та всі ці засоби належить вживати з найвищим зрозумінням і здаванням собі справи з того, де і в котрому місці можемо такого чи іншого реторичного засобу вжити.

Повертаючися до техніки наррації, часто показується, що при репродукції ми відчуваємо, що голос нашого нарратора, що ми собі його вибрали до помочі, виходить неприродно і змінено, а то й відразливо неприємно. Цю проблему належить теж простудіювати, і багато можна поправити, хіба що справа лежить у чисто фізіологічних хибах вимови. Незвучність чи краску голосу можемо змінити у великій мірі ближчим або дальшим уставленням мікрофону. Тут нема ніяких правил і треба це випробувати. Треба дбати про рівномірність голосу і на це одинокою радою є умістити „твердо" мікрофон, а не держати в руці. Тоді ми зможемо все говорити до мікрофону з одного означеного віддалення, а у вислідi будемо мати технічно рівномірний голос. Здеформування голосу наступає теж з невідповідного наставлення апарату при записі. Напр. при надто малім об'ємі (*volume*) зміцнювача при записі, ми стараємося зміцнити слабий голос, і при репродукції даємо більший об'єм. Очевидно, що ця різниця „поземів" викликає здеформування голосу. Тут теж по кількох пробах, зможемо знайти найкращу для нашого голосу, чи голосу нашого нарратора, позицію для об'єму зміцнювання (volume).

Буває, вкінці, що при репродукції ми зауважуємо цілковито нам незнані і несподівані шмери і тріскоти. Якщо справа не лежить у якійсь хибі зміцнювача або голосника, що їх може усунути тільки фаховий електротехнік, то походить вона із звуків, яких ми вухом не зачуваємо, але наш чулий мікрофон все це записує поруч із нашим оповіданням. Найчастіше буває це при обертанню карток нашого скрипту. Ми при репродукції отримуємо від шелесту паперу неймовірно сильні тріскоти і шмери.

Теж віддих наш мусить бути без глибоких затягувань, бо вони неприємно виходять при репродукції. — Треба виключити всяке лясканя губами чи язиком. Належить уникати відкашлювання, бо це нівечить навіть найкраще оповідання і разить у фільмі. Сам апарат при записуванні лопотить і тут треба знайти можливість сидіти чи стояти якнайдальше від апаратури. У випадках дуже великої акустики в кімнаті, де працюємо, треба відгородити апарат від мікрофону. Очевидно, що ці всі інсталяції комплікують справу, але в наслідку одержуємо чистий і безшмерний запис голосу і музики. Впрочім це все залежить від нашої винахідливости.

ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ

1. Уживай вперше середньочулого фільму. (напр., Кодак Плюс X, а не Супер XX).
2. Настав прислону на 8, а скорість замку на 1/50 секунди.
3. При переміні прислони, напр., на один ступень більше, то є, напр., 8 до 5.6 треба переставити скорість замку на один ступень скорше — від 1/50 до 1/100.
4. Докладно простудіюй табелю насвітлення, або навчися вживати свого світломіра правильно.
5. Час насвітлювання установлюється завжди на „тінь" в образі, або на темніші місця.
6. Не вживай при фотографуванні з руки більшого часу насвітлення як 1/25 сек., а при 1/10 сек. вживай стативу.
7. Спортові світлини, або такі, в яких є рух, вимагають дуже короткого часу насвітлення — не менше як 1/100 сек.
8. Подумай, що фотографуєш а опісля натисни ґудзик апарату.
9. Читай все, що відноситься до фотографії.
10. Будь членом клюбу фотоаматорів.

РІК І. Ч. 2.

„ФОТО-КІНО АМАТОР"
Сторінка для аматорів фотографії і кінематграфії
Редаґує: Софрон Федів, ACL

"THE PHOTO-CINE AMATEUR"
Photography & Cinematography Page
Editor: Sofron W. Fediw, ACL

Адреса: „Svoboda" c/o Sofron Fediw, P. O. Box 346, Jersey City, N. J.

Фільтри в чорно-білій фотографії

Все, що нас окружає, ми бачимо в природних красках. Але коли заложимо до нашого апарату чорно - білий фільм, то всі ті кольори дістанемо у менше або більше сірих відтінях від ясно - сірого аж до глибокотемного, майже чорного. Для того, щоб одержати прийнятливий для ока чорно - білий образ, він мусить бути правильний в тонах або у сірих відтінках. Кожна краска з природи і їх комбінації чи сполучення мусять бути віддані на фотографії у такому сірому тоні, щоб наше око сприймало такі самі враження, як при огляданні кольорового образу. На фотографії не може бути непорозуміння, напр., щодо того, чи кольор жовтий є ясніший для нашого ока як напр. синій. Отже і сірість жовтого кольору мусить бути ясніша від синього.

Сліпі на барви емульсії на фотографічних фільмах перестали вживатися і через те, що вони не були в спроможності віддати правильно тонів окружаючих нас красок. Напр., синя краска виступала на фотографіях, копійованих із „сліпого" неґативу, як біла. Червона краска була чорною. Зелена як чорна. Тому придумано спосіб на те, щоб зробити фільм більше чулим на такі краски, які цілком, або дуже мало ділали на „сліпу" емульсію. Додано до емульсії деякі фарбні субстанції і тим способом учулено фільм на відповідні кольори. Так постає ортохроматична емульсія і ортохроматичні фільми. Вони учулені на сектор жовто-зелений, а до деякої міри знечулені на синій кольор. Тому фотографії, роблені на ортохроматичному фільмі, будуть мати відданий краще зелений кольор, що буде в дещо яснішім тоні, а жовтий і синій, до дотепер виступали як білі, будуть відповідно темніші. Одначе ортохроматичний фільм і надальше остався „сліпим", тобто нечулим на червоний кольор, і відображував його у чорному тоні. А всеж таки ясний червоний кольор видається для ока яснішим, як напр., темно-зелений. І на це знайдено спосіб та додано до емульсії субстанції, що зробили її чулою і на червоний кольор. Так постав панхроматичний фільм, що був чулий на всі кольори соняшного спектру. Його тепер загально уживається, закидаючи цілковито вживання „сліпого" фільму, або іноколи уживаючи ще ортохроматичного, якщо йде про підкреслення спеціяльних ефектів.

Одначе ця однакова чулість на всі кольори, якою відзначається панхроматичний фільм, не все вповні задовольняє. Ми вправді одержуємо сіру відтінь кожного кольору сонящного спектру, але приходиться деколи ті відтіні або робити темнішими або роз'яснювати, залежно від потреби. Напр., на панхроматичній емульсії одержуємо білі хмари на темнішому (голубому) небі, але не можемо осягнути великого контрасту між тими двома сірінами. Тому потрібно довільно впливати на поодинокі сірі тони, робити їх яснішими то знову ж темнішими. Напр., треба при портретах віддати темнішим кольор червоних уст, щоб дістати більший контраст із ясним лицем. Тому треба обнизити чулість фільму на червоний кольор, не нарушуючи при тому правильного віддалення скалі тонів інших кольорів. Далі відомо, що при фотографуванні краєвидів маємо до діла із надмірною кількістю синього кольору, що походить з голубого неба. Треба виелімінувати ту надмірну синь, що виступає в далеких краєвидах. У цих та інших випадках одинокою допомогою є відповідні ф і л ь т р и. Без допомоги фільтрів ми мусіли б для кожного випадку і потреби мати відповідну емульсію, більше або менше чулу на потрібний колір. А це з технічних причин було б неможливим, бо неможливим є додавати до кожного кадру відповідні хемічні субстанції.

Фільтри є зроблені із закрашеного на відповідний колір скла, або із закрашеного на відповідний колір фільму, що вложений між два скла і щільно замкнений. Фільтер закладається на об'єктив з переду або з-заду і треба лише звертати увагу на те, щоб фільтер був заложений докладно паралельно до сочки, щоб уникнути негострого образу. Треба тямити, як деякі фільтри вимагають продовження часу насвітлення. Це зазначуємо при кожному поодинокому фільтрі і подаємо список найчастіше уживаних фільтрів та їх примінення в практиці:

1. **Жовтий ясний фільтр** уживається при ортохроматичнім і панхроматичнім фільмі. Притемнює голубий колір неба і підкреслює білість хмар. Примінюється при краєвидах, головно з хмарами на небі, краєвидах зі снігом. Продовжує час насвітлення 1-2 рази.
2. **Жовтий темний фільтр** уживається для ортохроматичного фільму. Примінення як при 1. для ще більшого підкреслення контрасту. Продовжує час насвітлення 3-4 рази.
3. **Оранжовий (помаранчевий) фільтр** лише для панхроматичного фільму. Уживається при далеких краєвидах для роз'яснення замрячення. Продовжує час насвітлення 4-6 разів.
4. **Жовто - зелений фільтр** уважається за універсальний фільтр для аматорської фотографії. Ділання як жовтого фільтру (2) однак можна його вживати і для панхроматичного фільму. Краєвиди. Хмари. Сніг. Продовження часу насвітлення 2 рази.
5. **Червоний ясний фільтр** уживається для панхроматичного фільму. Далекі краєвиди. Роз'яснює туман-мряку. При фотографуванні в сонці можна одержати ефект нічного краєвиду. Продовження часу насвітлення 6-10 разів.
6. **Зелений фільтр** уживається одиноко при т. зв. ультра-панхроматичнім фільмі, що дуже чулий на червоний колір. Краєвиди. Продовження часу насвітлення 3-4 рази.
7. **Синій фільтр** уживається для ультра - панхроматичного фільму при штучному світлі для портретів. Продовження часу насвітлення 2-3 рази.
8. **Ультра-фіолетний фільтр** уживається для панхроматичного і ортохроматичного фільму. Уживається при фотографуванні у високих горах для усунення ультра-фіолетних лучів, що знаходяться на висотах і ділають на емульсію фільму. Продовження часу насвітлення 1.5 разів.

Це список фільтрів, з якими нам прийшлося б зустрічати у практиці. Подаємо ще список поодиноких кольорів і можливостей їхнього притемнювання та роз'яснювання при допомозі відповідного фільтру, залежно від потреби:

Синій колір. — Роз'яснюємо синім фільтром. Притемнюємо червоним, зеленим або жовто-оранжовим фільтром.

Жовтий колір. — Роз'яснюємо жовтим, оранжовим або середньо червоним фільтром. Притемнюємо синім фільтром, або уживаємо „сліпого" на кольори фільму.

Зелений колір. — Роз'яснюємо поступово, уживаючи жовто-, ясно - зеленого або темно-зеленого фільтру. Притемнюємо за допомогою червоного фільтру.

Червоний колір. — Роз'яснюємо червоним, або жовто-оранжевим фільтром. Притемнюємо синім або темно-зеленим фільтром.

Рожевий колір. — Роз'яснюємо ясним червоним фільтром. Притемнюємо зеленим.

Фіолетовий колір. — Роз'яснюємо синім фільтром.. Притемнюємо червоним, зеленим або жовтим фільтрами.

Очевидно, що фільтру не будемо уживати при кожній світлині, а лише там, де цього потрібно. Уживання фільтру вимагає докладного плянування і точного означення потреби його примінення. З другого боку можемо постійно вживати прикріпленого до камери дуже ясного жовтого або дуже ясного жовто - зеленого фільтру, який не вимагає продовжування насвітлення. Такі фільтри дуже добре захоронюють теж сочку перед запорошуванням і упкодженнями. А втім, уживати фільтрів у чорно - білій фотографії належить з повним розумінням доцільности, про яку ми самі можемо рішати.

ВІДГОМІН НА НАШУ СТОРІНКУ

Кілька днів по появі 1-ої стрінки „Фото-Кіно Аматора" почали приходити перші листи до редакції, у яких фото- й кіноаматори виявили свою охоту піддержати ідею зорганізування фото- й кіноаматорів у Об'єднання та раділи з того, що та справа може набрати у недалекій будуччині конкретних форм. Поза словами признання і заохоти, було багато конкретних пропозицій щодо організації Об'єднання. У листах початкуючих фото- й кіноаматорів було багато запитів, що відносилися до питань, зв'язаних з технікою фотографії і кінематографії, як теж різноманітні прохання, включно до запитів, який купити фото- чи кіноапарат, або потрібне приладдя. Відгукнулися теж і декотрі бувші члени львівського УФОТО.

На окрему увагу заслуговує лист від сеньйора нашого фотографічного руху, основоположника львівського УФОТО, д-ра Степана Дмоховського, що в цьому році обходить свої 81-ші уродини та який був першим, що ще в 1950 р., прибувши до ЗДА, закликав у „Свободі" до зорганізування фото- й кіноаматорів у Об'єднання. Автор листа радіє, що його заклик не пішов намарне, бо він справді був поштовхом до цього, щоб видавати цю сторінку і продовжувати справу фото- й кіномистецтва.

З усієї цієї доволі обширної кореспонденції виходить недвозначно, що сторінка „Фото-Кіно Аматора", а з нею й ідея та потреба зорганізування Об'єднання фото- й кіноаматорів, знайшла прихильний відгук у колах фото- й кіноаматорів. Це додає охоти продовжати розпочате діло і сповнює нас вірою в те, що за дальшою піддержкою широких кол фото- й кінобратства, ми зможемо довести до зреалізування й ідею самого Об'єднання.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. Яків Дубас, Пассейк, Н.Дж. Дякуємо за признання і заохоту. На запит, де можна дістати скляні платівки, інформуємо: — Фірма Кодак і інші виробляють у невеликій кількості скляні платівки у всіх розмірах і з такими емульсіями, як і на фільмах. У склепах їх не тримають на складі але у кожному магазині, що постачає фільми, можна такі платівки замовити, вказуючи на формат і жадану якість емульсії.

Мгр. Богдан Осташок, Маямі, Флорида. — Дякуємо за слова піддержки. Справу фото-архіву, головно з бурхливих подій на наших землях вважаємо за дуже актуальну і потрібну. Розпропаґувати і зреалізувати цю справу у якійсь конкретній формі було б одним із ширших завдань нашого Об'єднання. Фотозбірник „Любіть Україну", що його видає д-р Борецький, вийде згідно з запевненнями д-ра В., вже на початку м. серпня. Справа видання окремого журналу на взір „Світла й Тіні" УФОТО, може бути актуальна аж по зорганізуванні Об'єднання. Від б. голови тернопільської філії УФОТО ми не дістали ще листа.

Інж. Євген Чайковський, Филаделфія, Па. — Дякуємо за листа і тішимося, що Ви прибули до ЗДА. Багато із старих УФОТ-ників просять нас передати Вам, довголітньому голові УФОТО у Львові, поздоровлення. Радо це робимо.

П. Іван Івахів, Денвер, Кол. — Дякуємо за листа і охоту стати членом Об'єднання. Питаєте, який апарат купити. Радимо кожну добру дзеркальну камеру: Ролляйфлекс, якщо хочете вживати більший формат, або подібний тип. Якщо Ви хочете вживати 35 мм. фільму, то теж дзеркальну камеру, нпр. Контафлекс, Пентакон, Контакс „С" або „Д", Екзакта і ін. подібні. Поручаємо записатися на курс, якщо це у Вас можливе. Щодо 16 мм фільмового апарату, то в наступній сторінці помістимо про це осібну статтю.

Полк. Інж. Петро Кащенко, Олімпія, Ваш. — Дякуємо за заохоту. Справу продажу чи обміну апаратів зможемо порушити пізніше, а й тепер розпитуємо між аматорами про це. Жалуємо, що Ваш фото-архів з 1-ої світової війни пропав. Це саме стрінуло й багатьох фотоаматорів. Здоровимо Вас у Вашому далекому стейті Вашинґтон.

П. Тарас Лукач, Лос Анджелес, Каліф. — Дякуємо за побажання та охоту допомоги в нашій справі.

П. Стефан Кебало, Ню Йорк, Дякуємо за піддержку. Щиро вітаємо Вас як охотника стати членом Об'єднання і дякуємо за подані адреси Ваших приятелів. Думаємо, що вкедовзі зможемо мати своє Об'єднання. Крім д-ра Дмоховського у 1950 р., теж і мгр. Я. Вакович у 1952 закликав до зорганізування об'єднання. Він одначе мусів нагло виїхати до стейту Арізона і тому справа припинилася.

Інж. Ігор Сорочко, Нюарк, Н. Дж. — Дякуємо за статтю і просимо про дальші матеріяли, що їх радо помістимо на сторінці. Багато фотоаматорів питають, де можна б позичити один-два річники „Світла й Тіні". Чи не відомо Вам може, хто має такі річники?

П. Теодор Марущак, Понтіак, Міч. — Сторінка появляється наразі неперіодично. Будемо робити все, щоб сторінка появлялася частіше. Це у великій мірі залежить від співпраці фотоаматорів, які змогли б надсилати цікавий і актуальний матеріял. Просимо до співпраці.

„ДЕСЯТЬ НАЙЛІПШИХ"

Під патронатом Аматорської Кінематографічної Ліги, (ACL), всесвітнього Об'єднання кіноаматорів в Ню Йорку, до якого належать кіноаматори майже з усіх країн світу, і яка нагороджує щороку 10 найліпших аматорських фільмів, та заходами Метрополітального Клюбу Кіноаматорів, відбувся в Ню Йорку в великій залі Гонтер Колеґії показ 8-ох із 10-ти найкращих, нагороджених аматорських фільмів за 1953 рік. Дуже численна публіка мала нагоду через 3 години оглядати справжні архитвори кінематографічного мистецтва. Серед 8 фільмів, що були висвітлювані і які тематично були різні та заступали всі ділянки кіномистецтва: документ, рисунковий і ігрові фільми, що їх авторами були кіноаматори з різних країн, можна теж було побачити фільм австралійського кіноаматорів K. F. Hall'а, що був найкращим із 10 нагороджених за 1953 рік.

БЛИСКОВІ ЖАРІВКИ

(Уживаємо вираження „блискова лямпа" на означення англ. виразу „flash bulb" або німецьке „Blitzlichtlampe". Не маємо претенсій до того, щоб цей вираз залишився в фотографічній номенклятурі, як остаточний. Просимо фото-аматорів і евент. мовних експертів подавати й свої пропозиції щодо цього новотвору у фотографічному словництві. — Ред.)

Впровадження до фотографії блискової жарівки і простого механічного приладу для її запалювання за поміччю сухої електричної батерії, якої уживаємо в наших ручних електричних ліхтарях, було найбільшим досягненням у фотографії за останнє двадцятиріччя. Воно поширило діяння фотографії і на ті ділянки людського життя, що відбувалися вночі, без денного світла, і у тих місцях, де денне світло ніколи не доходило. Воно дало можливість фотографування внутрі кожного забудування, дало змогу утревалити життя морських глибин; фотограф міг зійти до копальні і підземної яскині та схопити на світлину всі прояви людської активности поза денним світлом.

Основними технічними елементами, що визначували цілковиту практичність блискової лямпи замість тяжкої установки для електричного звичайного освітлення, чи небезпечного в уживанні магнезієвого порошку, були такі: 1. величезна сила світла, що була замагазинована у маленькій жарівці; 2. можливість запалювання блискової жарівки при допомозі електричного струму з малої сухої батерії; 3. можливість синхронізування світла блискової лямпи із замком фото-апарату; 4. цілковита безпека від викликання пожару і попарення (як у випадку магн. порошку); 5. можливість уживати блискову лямпу в сполученні з усіма камерами із центральними і куртинними замками; 6. можливість уживання рефлектора (що при магн. порошку було неможливим); 7. можливість кольорувати шкло жарівки, яка у тому випадку сповняє функцію конверсійного фільтра; 8. можливість уживати довільну кількість жарівок в один і той самий момент. 9. малий формат самої лямпи і вигода в її уживанні.

Величезна сила світла блискової лямпи дозволяє уживати малих отворів об'єктиву (f:8 і f:11), і це є благодаттю для аматорської фотографії. Аматор, що густо-часто вживає апарату із об'єктивом малої сили світла, може якраз уживати блискової лямпи у сполученні із найдешевшою камерою. Ця обставина поширила уживання блискової лямпи і на всю аматорську фотографію та спричинилася до найширшого її розвитку. В останнім році у світі вжито приблизно 250.000.000 блискових жарівок і половина із цього числа припадає на аматорську фотографію.

Блискова жарівка є побудована назовні подібно як кожна електрична жарівка, що її уживаємо для освітлювання, — одначе будова її нутра цілковито відмінна. У скляній групці, що є виповнена киснем, електричний струм з двох сухих батерій допровадженний до тоненької жарової металевої ниточки (тунґстен) і приводить цю ниточку до жарення, як у звичайній жарівці. Розжарена ниточка у свою чергу допроваджує до вибуху маленьку кількість експльозивного матеріялу, що уміщений на кінцях двох допроваджуючих струм дротах; ця експльозія допроваджує до спалювання яркім світлом клубок зложений із магнезієвої тоненької нитки, який виповнює нутро цілої жарівки. Всі ці явища відбуваються приблизно в часі 1/20 частини секунди.

Кругло 30 типів різних блискових жарівок, що їх тепер фабрикують поодинокі фірми, як Сильванія, Вестінґгавз, Дженерал Електрік і др. творять чотири основні групи, в залежності від того, для якої цілі при фотографуванні їх уживаємо:

1. Блискові лямпи для вжитку із центральними замками у опараті;
2. Блискові лямпи, що можуть бути вжиті тільки для камер, що мають куртинний замок;
3. Блискові лямпи для кольорової фотографії;

В кожній із цих груп знаходимо різнородні типи блискових жарівок, які визначують силу світла, кольор жарівки, час спалювання жарівки, температуру кольору і пр., і творять, як уже згадано, около 30 типів.

Спалювання світляного матеріялу внутрі жарівки не відбувається відразу цілою силою світла, а починається слабшим світлом, доходить до вершка ясности і знову згашується постепенно. Це теж визначує тип жарівки і маємо жарівки, в яких цілий процес спалювання, від найтемнішого, через вершок ясности, і знову до найтемнішого відбувається в часі 1/20 секунди (50 мілісекунд) або може тривати лише 1/50 секунди (20 мілісекунд). Вершок найяркішого світла триває одначе значно коротше — 1/200 частину секунди (5 мілісекунд) в жарівках, що призначені для апаратів з центральним замком, типу загальновживаного „Компура."

Одначе при камерах, що мають т. зв. куртинний замок, — (Ляйка, Контакс, Пентакон, Екзакта, і др.) ми не могли б уживати цих жарівок тому, що цей замок пробігає перед самим фільмом і відслонює його частинами своєю щілиною. Це діється у відрізненні від центрального замку, який відкриває відразу цілу площу фільму для світла. Для того, коли б ми ужили жарівки з дуже коротким часом спалювання в самому вершку яркости, то можемо наразитися на те, що світло попаде через щілину куртинного замку в одному місці на фільм, а коли в тому короткому часі щілинка пересунеться в друге місце фільму, тоді вже жарівка перестане світити. Тому треба було для цього типу камер придумати такий вершок спалювання жарівки, щоб тривав довше з повною силою й дав змогу падати світлові на фільм крізь щілинку куртинного замку під час цілого часу пробігання щілинки перед фільмом. Тому для камер з куртинним замком створено окрему групу жарівок, які відзначаються тим, що вершок спалювання повного світла, триває довше, напр. 1/15 до 1/20 частини секунди (30 до 60 мілісекунд, відмінно від жарівок призначених для центрального замку, де вершок ясности триває дуже коротко).

До групи блискових жарівок для кольорового фільму зараховуємо всі типи жарівок, які мають скляну баньку, закрашену синім або оранжовим кольором. Вони служать у двох головних випадках: 1. щоб можна уживати кольоровий фільм, призначений для денного світла, внутрі, де денне світло не доходить; 2. щоб можна уживати фільм, призначений для штучного світла, при деннім світлі. Вони сповнюють тут функцію т. зв. конверсійних фільтрів. Бо відомо, що фільм, призначений для денного світла, має зредуковану чулість на синій кольор, якого при денному світлі є найбільше, з уваги на переважаючу синь неба; коли б ми з таким фільмом фотографували внутрі, напр., будинку, то тут не доходить світло денне, отже й синій колір неба. Тому мусимо додати той синій колір при допомозі фільтра, а у нашому випадку за поміччю синього світла нашої блискової жарівки і в той спосіб збалянсувати скалю кольорів на фільмі до нормального. Це саме відноситься до жарівок із оранжовою закраскою з приміненням фільму, що призначений для штучного світла, а якого уживаємо при денному світлі, і тут балянсуємо відсутність брунатного кольору. Впрочім, при уживанні відповідних фільмів, що призначені для денного чи штучного світла, уживаємо звичайних білих жарівок. Жарівок з синьою закраскою вживаємо теж, з дуже добрим вислідом, при денному світлі і з фільмом призначеним для денного світла в апараті. Це діється тоді, коли хочемо роз'яснити глибокі тіні на нашому об'єкті, які вийшли б на фотографії недосвітленими і з неприємною для ока брунатною закраскою. Додаючи синє світло нашої лямпи, хоч і при денному світлі, ми досягаємо кращий баланс кольорів у глибоко затінених місцях, убогих на синє світло.

Четверта група не буде нас інтересувати, бо в ній згуртовані блискові жарівки, яких уживається до спеціяльних цілей поза нормальною фотографією.

Поза цими чотирьома групами (і біля 30 типами по 6-7 типів у кожній групі), у кожній з них є ще особливі групи, що визначують зовнішню будову жарівки: 1. малі жарівки, які мають базу до вкладання їх у лямпу і зачіпаються у сідлі лямпи двома штифтами, і — 2. більші жарівки, що базою вкручуються у сідло лямпи. Базу із штифтами мають з правила маленькі блискові жарівочки, т. зв. midget, а базу до вкручування мають більші жарівки, що величиною дорівнюють нашим домашнім світляним жарівкам.

Тип поодинокої блискової жарівки визначується теж і силою світла. Сила світла поодинокого типу жарівки визначується, в свою чергу технічно в т. зв. люмен-секундах. Під люмен - секундою розуміємо кількість одної технічної свічки світла, що освітлює протягом одної секунди поверхню одної квадратової стопи, якої ціла поверхня є віддалена від джерела світла цієї технічної свічки на один цаль. Вершок найяркішого світла жарівки визначується міліонами технічних свічок т. зв. люменами, а час горіння найяркішим світлом у тисячних частинах секунди (мілісекундах).

Щоб вичерпати приблизно технічні дані про блискові жарівки додаємо, що кожний тип лямпи має зазначену теж „температуру кольору", що важне головно при кольоровій фотографії і виявляється у ступенях Кельвіна напр. 3,300°, 3,800° і т. д.

Маючи поняття, як ділає блискова жарівка, для якої цілі вона служить, яку силу світла вона має, для якого типу камери вона може бути ужита, ми можемо легко вибрати потрібний нам тип такої жарівки і в той спосіб використати вповні цей дар техніки для нашої фотографії.

Д-р Володимир Ґалан, б. комaндант батерії УГА

БОЄВИЙ ШЛЯХ „БАТЕРІЇ СМЕРТИ" УГА В 1919 РОЦІ

(Причинки до історії боїв Української Галицької Армії)

(5)

Наступ на лінію Гологори — Скварява — Белзець.

Батерія виїхала на поле і згідно з наказом відкрила вогонь. У висліді наші частини пішли вперед і під вечір зайняли село Белзець. На фронті заспокоїлось і наша батерія дістала наказ увійти в село Хилчиці в розпорядження П'ятої бриґади.

Згідно з оперативним наказом корпусу, дальший наступ на Скваряву і Гологори мав іти того ж дня 27 червня. З лівої сторони від 5-ої бриґади йшли частини 6-ої бриґади під командою сотн. Головінського, на правій стороні й далі на північ в ройоні Білого Каменя оперувала 10-та бриґада під командою сотн. Кондрацького. Для нашої батерії 2/10 призначено обстріл відтинку 4-го куреня під Скварявою, і ми ще вночі зайняли позицію при польовій дорозі біля північно-західнього виходу з села Пачапи. Негайно проведено телефонне сполучення з піхотою, і там в осередку піхотної лінії навпроти костела в Скваряві була зірна і батерії й її команди.

Ранком того ж дня батерія віддала біля 300 стрілів. Відтинок нашого обстрілу був великий, а ворожі позиції (як це можна було завважити) були добре підготовлені й сильно укріплені і це вимагало сильного гарматного вогню, щоб їх знищити. Тому я звернувся до команди 5-ої бриґади про доставу більшої кількости амуніції. Отримав приблизно таку відповідь:

„Артилерійських набоїв нема зовсім. Деякі батерії з уваги на брак амуніції стягнено з фронту. Така сама ситуація з амуніцією для скорострілів і піхоти. Якщо наш наступ удасться, здобудемо амуніцію".

З такою потіхою я вибрався ще досвідком 27 червня до піхотної лінії під Скваряву. Погода була гарна. Наша піхота зуміла за ніч побудувати собі гарні криївки на горах під Скварявою у віддалі 250—300 метрів від ворога. Наша лінія ішла на захід від села Княже над річкою і на схід від Скваряви до шляху під Белзцем і далі на північ. Дуже висунена, а тому небезпечна була позиція в Белзці, бо її можна було обстрілювати з боків. Тож і була вона під постійним обстрілом ворога, позиції якого йшли східньою окраїною села Скваряви і далі на північ до горба, означеного на карті ч. 255.

Головний наступ мав іти з Княжої. Після легкої гарматної підготови наші частини рушили в наступ. Ворог відбив цей наступ і його піхота вискочила з ровів для протинаступу. Наші гармати відкрили перехресний вогонь і змусила ворога завернути.

В ту мить ворожа артилерія засипає вогнем наші піхотні рови під Скварявою. Одна ґраната за другою розривається в наших ровах. Стогін ранених стає чимраз голоснійший і чимраз більше зголошують вбитих. Це пекло триває більше, ніж годину. Винести ранених з окопів неможливо, бо для кожного була б невідклична смерть. А тим часом зойки ранених хвилюють нашу піхоту.

Ворожа ґраната перериває телефон батерії, але гармаші прудкими скоками з криївки поправляють його. Тоді з наших окопів вилітає ґраната і розривається у ворожому рові. Це підбадьорює нашу піхоту. Вона чує, що за нею стоять випробувані в боях гармаші. Кожний розрив у ворожих окопах зустрічають наші піхотинці вигуком „а-г-г" — з полегшею. Забувають про чужі гармати і радіють нашим успіхом, як діти.

Раптом засвистіло і наша криївка вкрилась димом і землею. Піхота стривожена. Побиті гармаші? Та ні! Це знову лише перервано телефон і наші гармаші знову стріляють на доказ, що живі.

Піхота тримає позицію кріпко, хоч і росте стогін ранених і сонце „пражить" немилосердно. Вполудне знову все втихає, лише під Белзцем чути, як тарахкотять скоростріли. На зміну мені приходить хорунжий Герман, а я з моїм вістовим Кравцем їдемо на розгляд позиції у Белзці, щоб там підвести дві гармати для помочі нашій піхоті.

Запасна сотня у Белзці

Белзець був іще в наших руках, а це завдяки кільком старшинам і стрільцям, які зостались на фронті із скорострілом, коли вся сотня розбіглась. Вони постійно стріляли та ще й переносили скоростріл з місця на місце, щоб тим імітувати сильну залогу і відстрашувати ворога від наступу на Белзець. І це їм вдалося.

Старшина цієї скорострільної залоги просив мене повідомити про подію команду бриґади, щоб зібрати всю сотню і вислати її на фронт. Піднявши кріси на поготівля, ми пішли в село, за п'ять хвилин зібрали цю сотню і вона на команду: „Двійками вправо, вбік — бігом руш!" — з крісами в руках побігла на фронт, де старшини втримували лінію.

Ця подія вразила мене дуже болюче, бо я знав цих людей з фронту, як прегарних бойовиків. Це не були ніякі боягузи, а радше люди з надщербленими нервами, яких зломила фізична перевтома.

Цю подію я зголосив у команді бриґади. Це було ясно, що не лише брак амуніції, але й загальна перевтома може відбитись на війні.

Я теж звернувся про поміч для нашої батерії до 10-го артилерійського полку, бо гармаші просто падали від перевтоми. Вночі прибула нам на зміну до Почап батерія 4/10 під командою поручника Валешти і зайняла позиції біля нашої батерії. Ранком я мав передати пор. Валешті вказівки і піти в запас. Але не так склалось, як плянувалось.

(Продовження буде).

ЗУСТРІЧ У ТОРОНТІ

(Закінчення зі стор. 2)

буть саме в тому, що доповідачі не звужувались до сухої реєстрації фактів, а дошукувались синтези і заторкували такі актуальні проблеми згаданих окремих ділянок української культури, які давали поштовх думкам. Коли говорити про найбільші „плюси" імпрези, то належить до них теж той пропаґандивний успіх, яким було прегарне прийняття, влаштоване мейором міста в найелеґантнішому готелі Торонта для кількадесяти українських учасників з'їзду. Цей успіх тим більший, що англомовна торонтська преса ставиться зправила дуже неохоче до всяких українських політичних і культурницьких виступів. Успішно переведена боротьба за одержання залі Ґалерії Всеканадійської Вистави на виставку образів, парку тієї Національної Вистави на український концерт і замку Каса Лома на український баль, врешті масова поява приїжджих українців із ЗДА до Торонта — було безумовно надщерблюванням того комплексу чи то політичного русофільства чи 105% „чистого" канадійства, що ним хворіє частина канадійського громадянства і канадійської преси. Підкреслюючи успіх імпрези, не можна промовчати й успіху фінансово-організаційної сторінки. Літературно-Мистецький Клюб у Торонті взявся був за діло, що коштувало великі суми. Сама заля на виставку образів коштувала 1,900 дол. (спершу зажадали за неї 8,000 дол., з прозорою ціллю, щоб українці тієї залі не могли дістати). За площу на концерт прийшлось заплатити 750 дол., за залю на публічну сесію 150 дол., — друкарні за пропам'ятну книгу 3,800 дол., на рекляму коло 1,000 дол., на гонорари коло 1,400 дол., на мінімальні адміністраційні кошти 1,000 дол, та ще й за залю на баль, — усе це в сумі кругло 10,000 долярів видатків. За квитки на баль одержано згори від одної фірми 3,000 дол., рахуючи, що прийде найменше 1,000 осіб (по 3,00 дол. за квиток, — прийшло коло 1,400 осіб), — з позичок одержано ще 3,500 дол. і тими грішми підготовлено імпрезу. Очевидно, коли тільки в першому дні виставка образів принесла 860 дол. з квитків вступу, а на концерт прибуло коло 4,000 осіб, — і коли взяти під увагу, що кожний з тих, що його світлину надруковано в пропам'ятній книзі, мав звернути за клішу і купив книжку (4,00 дол.), — то напевне звернулись не тільки видатки, але ще й залишився якийсь чистий дохід. Коли нема в Америці українських меценатів, які фінансували б з своєї кишені культурницькі імпрези, то переведення якоїсь масової культурницької манiфестації без грошового дефіциту треба вважати поважним успіхом.

Були теж, очевидно, поважні недоліки. Не можна промовчати їх хоч би тому, щоб критичні завваги пригодились на майбутнє при повторенні подібної спроби. Адже зазначено виразно, що це тільки „Перша" зустріч мистців, ото ж треба сподіватися і дальших. Здається, що найбільшим недоліком був „компроміс", що його зроблено між двома концепціями: улаштувати зустріч активних діячів культури на чисто товариському ґрунті, з виключенням політичних моментів, чи зробити з такого з'їзду політичну маніфестацію. Наслідок „компромісу" був такий, що було замало товариської атмосфери і замало часу та місця для виміни товариських думок і для товариської розваги, а політична маніфестація вийшла блідо й непереконливо. Первісний текст політичної резолюції подабав радше на газетну пропаґандивну статтю, а й перероблена політична деклярація мистців вражала тією фразеологічною напущеністю, яка не підходила до такого поважного збору та непотрібно стягала публічну сесію мистців з її діловими доповідями на рівень політичного віча. Далі: Прийнятий принцип масової участи не тільки слухачів, але й виконавців концерту мусів відбитися неґативно на його якості. При 18 виконавцях поруч із першорядними артистами - професіоналами мусіли попастись і аматори, або слави минулого часу. Масова участь виконавців виключає теж сяк-так пристойний гонорар, ба навіть зворот дійсних коштів подорожі й утримання, себто наставляється на приявність тих, що хочуть і можуть прибути своїм коштом, а не на тих, яких приявність була б конечна для вартости концерту. Організатори старалися зарадити цим небезпекам, але їм могло це вдатися тільки частинно, особливо, коли з ЗДА не прибули троє заповіджених виконавців, усі з найвищої кляси. Все одно, при залишених 15 виконавцях концерт тривав близько 5 годин: це велика вимога до видержливости слухачів. Куртуазійний критерій відбився теж некорисно на веденні обох найбільших і найповажніших частинах імпрези: на веденні концерту і публічної сесії мистців, яка закінчилась жалюгідною „дикою демобілізацією".

Прегарно видана пропам'ятна книга вражає відсутністю в ній численних загальновідомих письменників, композиторів, музик, мистців, акторів і журналістів — з-поміж найчільніших, які є в ЗДА і Канаді, коли зате є в тій книжці багато таких, яких трудно зарахувати до тієї культурницької еліти. Врешті, найприкріше явище, що його вже не можна записувати на рахунок організаторів: сама Торонтська громада, найчисленніша українська громада в Канаді, взяла мінімальну участь в імпрезі (головно при її відкритті на виставці), яка „стояла" на приїжджих із ЗДА та інших міст Канади, хіба, що прегарна погода стягнула численну публіку до парку на концерт.

Очевидно, кожний з піднесених замітів може викликати протизаміти й виправдання різними обставинами. Ті обставини були надзвичайно важкі і складні. Найбільшою трудністю був розмірно дуже недовгий час, в якому зорганізовано всю, направду велику, і направду рідку імпрезу. Ще раз: згадано тут про недоліки, щоб їх оминути в майбутньому. Вони не поменшують факту знаменитої ідеї тієї маніфестації, направду світлого здвигу і величезних заслуг діячів Торонтського Літературно-Мистецького Клюбу, як організатора і господаря.

Чого не було на зустрічі в Торонті

(Продовження зі стор 3)

ний з'їзд пролетарських письменників.

Говорив він про досягнення країни соціялізму, про літературу, культуру, мистецтво. Кожну тезу підтримував томами, цифрами, людьми. І до кожної тези приспівував: „Дим-димок снується у фойє, чути човгання ніг по підлозі, з великого репродуктора — чути Жданова голос на кожному розі: письменники — інженери людських душ*..."

Після ліричної промови, відбулася драматична звітна доповідь. Доповідач розподілив письменників на такі катеґорії: придворні, льояльні, ворожі, умираючі (в концтаборах) і замордовані.

Не встиг ще звітодавець наприкінці вигукнути на адресу кремлян високопарних слів, як раптом заля сколихнулась, усі затупали ногами і з усієї сили заплескали рештками долонь. Що трапилось? Делеґати „стріляють" по всіх бічних, передніх і задніх дверях... Нарешті з-за куртини показується знайома всім вишита українська сорочка, а в ній „дійсний" член спілки письменників Павло Постишев.

Від напруження заля заніміла. А коли вишита сорочка показалась на трибуні, письменники сиділи ніби забальзамовані. Усю свою промову „вишита сорочка" побудувала на розгромі шкідництва в українській літературі. Та найбільше дісталось бідопашному Грицькові Епикові. Необачний письменник прислав з заслання до „вишитої сорочки" листа, в якому клявся, що він безневинно карається, і просив звільнити його з того пекла. Але московська потвора висміяла прохання, мовляв, бач якої співає! А хто вам повірить, буржуазні запроданці?

Після постишевської директивної промови, була оголошена обідня перерва. Але ні апетиту, ні настрою не було. Кожному здавалося, що промовець говорив саме про нього. Щоб розвіяти хоч трохи московський ґніт, головуючий Синчуга оголосив несподіванку.

— Павло Петрович дав кожному з нас право купити щось з одягу і взуття в раднаркомівській крамниці.

Це сенсаційне оголошення викликало в багатьох радість. Почалася погоня по всіх кінцях міста за позичкою грошей, бо в багатьох інженерів людських душ вистачало їх тільки на хліб-сіль.

Як і годиться, вишикувались письменники в чергу. І хоч перші вже були в крамниці й власними руками щупали різний крам, штовханини не було. Вибирати чи міряти — теж не було часу. Хватали, що під руки попадалось, і кожний був щасливий...

Наступного дня розпочалися наради секцій. Цікавого там, звичайно, нічого не було. Але під час їх, була можливість обмінятись з колеґою штанами чи черевиками, тобто допасувати до своєї ноги. Мені особисто пощастило допасувати убрання, а от від скороходівських черевиків ще й досі мозолів не позбувся.

І хоч з того часу минуло рівно двадцять років, але, як пишуть київські газети, черги під крамницями не перевелися й досі. Хотілося б зараз купити сто пар першоґатункових черевиків і переслати їх київським колеґам. Але за кремлівськими законами одержувати подарунки з-закордону заборонено, бо за залізною завісою і звичайний черевик може бути шпигуном.

*) Цитую з пам'яті.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Приготування українського організованого жіноцтва до міжнародної виставки.

Осінню попередніх двох років, наше громадянство оглядало українську виставку в рямцях міжнародної жіночої вистави, що була відкрита на протязі тижня в Реґімент-Армори в Ню Йорку. На першій виставі ми задемонстрували українське народне мистецтво, народну жіночу ношу, писання писанок, а з кулінарної штуки: різдвяне печиво та традиційний великодній стіл. В слідуючому 1953 році ми представили у ширшому маштабі українське мистецтво, давню українську хатню обстановку, писання писанок і вишивання та жінку у вокальному, музичному та танковому українському мистецтві. Все це охоплене було відповідними пропаґандивними рямцями, як: альманах англ. мовою, статті у пресі, оголошення по радіо та телевізійні авдиції.

Обрібку цієї імпрези взяв на себе УЖВКомітет, створений із відпоручниць українських жіночих і мішаних організацій, що кожного року переводять Загальні Збори для перевибору комітету. Саме завданням цього жіночого збору є дбайлива підготовка українського організованого жіноцтва до виступу на міжнародну жіночу арену із нашим народним дорібком. Крім цього для самого жіноцтва праця в цьому комітеті має моральні вартості, а то: поглиблює добрі взаємовідносини між організаціями, затіснює співпрацю між жіноцтвом та заставляє його бути суцільним біля спільної національної справи.

Наші осяги може неспівмірні до вкладу труду, то всетаки ми показали нашу культуру і традицію, а своєю участю у цій міжнародній жіночій імпрезі ми виявили свою національну відрубність серед інших народів світу, а передовсім окремішність від сусідів, що з ними межує наш нарід від заходу і сходу.

Певне значення має і сама приналежність до Національного Жіночого Інституту, що річно організує ці Міжнародні Жіночі Вистави, щоби дією звести до співпраці якнайбільше етнічних груп. Для того у вільному між виставами часі НЖІ влаштовує ще іншого характеру імпрези, пр.: прийняття для дітей на Різдво і Великдень, ініціюють прийняття жіноцтва поодиноких етнічних груп. Цього року прийняття урядили: філіпінки, естонки і вірменки, НЖІнститут дав обід в Об'єднаних Націях та „чайок" в домі Рузвелта. У цих імпрезах ми брали участь, поодинокі їх ідеї творять ціль: взаємопізнання та співпраця.

Новий етап на рік 1954 ми розпочали в дні 22 лютого і тоді то поробили підсумки за пройдену діяльність та обрали нові органи УЖВКомітету для здійснення нових завдань. Тут слід відмітити, що круг заінтересованих цією працею організацій збільшився і на сьогодні в орбіті УЖВКомітету є такі організації: „Марійська Дружина Жінок" при укр. кат. Церкві св. Юра, „Самостійний Золотий Хрест ім. Ольги Басараб", „Самостійний Золотий Хрест" Від. 1, „Сестрицтво Кн. Ольги" при УАПЦеркві, „Союз Українок Америки" Від.: 1, 3, 4, 8, „Український Золотий Хрест" Від. 1, та жіноцтво: ЗАБНА Укр. Від. у Н. Й., „Негайна Поміч", УКАО „Обнова" Від. Н., ООЧСУ Від Н. Й., „Провидіння" Від.: 38, 201, 206, СУМ ім. ген. Т. Чупринки, „Українські Політичні В'язні" Від. Н. Й., „Т-во бувших Вояків УПА" Від. Н. Й.

В основу цьогорічної праці ми поклали ці самі ідеї, лиш у відмінній обробці, з постановою опрацювати українську виставу ще прецизніше, тимсамим поставити її на ще кращому рівені. Ми хочемо нею збільшити теж і наші внутрішньо-українські користі, крім відтворення нашого мистецтва і традиції перед нами самими, хочемо спрямувати наше жіноцтво до народної ноші, привернути старий звичай вбирання народного одягу. Тому кидаємо клич: „Ідім на українську Виставу в українській ноші". Хай не буде ні одної жінки, що в „Український День" не вдягла б свого народного вбрання, а в майбутньому, щоби наш одяг мав приміщення у всіх інших нагодах і святах, як це бувало давніше в Краю.

Щоби ми могли виконати наші пляни і відповісти усім нашим завданням, треба зрозуміння і моральної та матеріяльної піддержки всього українського громадянства, що в даний мент несе відповідальність за добре українське ім'я. Нам треба передовсім скріплення фінансової бази. Наш „Виставовий Фонд" на сьогодні виносить 110 долярів, як бачимо, є дуже малий, тому апелюємо до всього українського громадянства і організацій про підсилення нашого фонду своїми пожертвами, які слати просимо на адресу: **Іванна Бенцаль,** (голова фін. ком.) **2401 Davidson Ave., Bronx, N. Y.** та закликаємо до покупна квитків вступу на Між. Жін. Вист. за 90 ц. в наших організаціях і книгарнях — бо лиш тоді Ваш гріш підсилює нашу касу. Ми раді й добрим думкам чи порадам громадянства, тому висловлюймо їх в пресі чи письменно на адресу секретаріяту: **Зеновія Лаврищко, 600 Timpson Pl., Bronx 55, N. Y.**

Прес. Від. УЖВКомітету.

Дітройт, Міш.

СХІД.

Школа Українознавства.

Школа Українознавства в Дітройті — Схід закінчила 19 червня 1954 четвертий рік існування.

Школу веде й фінансує Батьківський Комітет Школи Українознавства.

Із інформаційного Бюлетеню („Бюлетень Батьківського Комітету Українознавства Дітройт — Схід", ч. 3. червень 1954 Шк. Рік 1953/54) довідуємось, що в останньому шкільному році було записаних 164 хлопців і дівчат, найвище число учнів на протязі чотирирічного існування школи.

В школі працювало сім учительських сил, що викладали в сімох клясах.

Предмети навчання: українська мова, історія й географія України. На вищих курсах — вибрані питання з історії української культури.

Навчання відбувалось один раз в тижні, по суботам, від 2 до 5 год. після полудня.

Щоб не вживати багато слів, для повного образу праці, що її доконав Батьківський Комітет школи українознавства на протязі останнього шкільного року, слід навести числові дані з фінансового звіту.

І так по стороні приходів комітет мав в звітовому році суму 5 тисяч долярів. Більшість із тієї суми, бо 3,777 дол. вплатили 122 родини в формі оплат за навчання їхніх дітей в школі. По боці розходів перше місце займають платні вчителям, які цього року виносили 3,220 дол. Близько 600 дол. коштував винайм приміщення для школи.

У звіті знаходимо одну знаменну розходову позицію, а саме 222 дол., що її діти зібрали дрібними датками (від 5 центів починаючи) і вислали як свою жертву на вдержання української гімназії в Людвіґсфельді, біля Мюнхену, в Німеччині. Ця акція, що була подумана тільки як виховний засіб, дала зовсім задовільний фінансовий ефект. Подібну збіркову акцію діти проводили вже з успіхом минулого шкільного року.

До цих знаменних позицій, взятих з фінансового звіту, не від речі буде відмітити, що побіч сімох платних учительських сил, школа мала свого адміністратора, в особі п. Камінського, що як фінансовий референт урядував через цілий шк. рік в будинку школи під час усіх годин навчання, виконуючи совісно свою працю біз ніякої винагороди. Також безінтересовною була теж праця других членів управи.

В школі навчаються діти усіх віроісповідань (католики, православні, євангелики), що походять з різних областей України. Дирекція школи спочиває в руках д-ра Дольницького й мґр. Олесницького.

Батьківський Комітет ставиться з повною увагою до всіх батьків, що мають дітей в шкільному віці й пильно прислухується до їх цінних критичних уваг, що відносяться до навчання в школі.

Відомо, що побіч додатніх прикмет, школа має теж недоліки.

Тому треба, щоб усі батьки, як ті, що ще досі стоять оподалік від школи, так теж і ті, що ізза різних непорозумінь перестали дітей посилати до школи, щоб у сі стали активними членами Батьківського Комітету й збірним зусиллям забезпечили тривке існування цеї єдиної виховно-навчальної української установи на терені нашого міста.

О. Сливинський.

● Президент Айзенгавер заіменував 7-ох генералів бриґади при Летунських Силах — генерал - майорами.

● ПОМЕШКАННЯ ●

ПОШУКУЄТЬСЯ ЖІНКИ
в середнім віку на 4-кімн. мешкання з женщиною. $25.00 на місяць. По ближчі інформації кличте:
GRamercy 5-7539
7th St., близько 1-ої Ave. N.Y.C.

● ПРАЦЯ ●
● HELP WANTED FEMALE ●

КОСМЕТИЧКА
Досвідчена у всіх ділянках свого фаху. Повний або частинний час. Добрі години, добра платня. Приємні умовини праці. Голоситись:
3053 Nostrand Ave., B'klyn
Phone DE 9-9352

COUNTER GIRL
Experienced — to work in fully air conditioned Luncheonette. Good pay & good tips. Hours 7:30 A. M. to 4:30 P. M. Apply:
2712 — 3rd Ave. (nr. 144th St.) Bronx
Phone MO 9-8057

МАНІКЮРИСТКА
Досвідчена у всіх ділянках фаху. Повний або частинний час. Висока платня. Сальон "air conditioned". Приємні умовини праці. Голоситись:
Victor's Beauty Salon
2509 Avenue U, B'klyn
Phone SH 3-0079

МАНІКЮРИСТКА
Тільки досвідчена. $55 і комісове. Закрито в понеділки. Робітня "air conditioned".
Голоситись:
JOHN DAVID HAIRSTYLIST
690 Central Ave., Cedarhurst,
Phone Cedarhurst 9-2816

ФРИЗІЄРКА
до всіх ділянок свого фаху. Повний час. Добра платня. Робітня Air Conditioned.
Голоситись:
1425 Madicon Avenue
(bet. 98—99th Sts)
New York City

МАНІКЮРИСТКА
Досвідчена — Голоситись
VICTORIA BARBER SHOP
131 W. 51st Street
N.Y.C.

ДОГЛЯДАЧКИ ХВОРИХ
з дозволом (licensed)
і практикою
до дому для старших віком.
Phone: Ne 2-2804

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських правдивників.

ТЕПЕР ПОРА ЗАПИСАТИСЯ НА КУРСИ САМОХОД. МЕХАНІКІВ І КУРСИ ЇЗДИ
AUTO REPAIR
GR. 7-8951
КУРСИ МЕХАНІКІВ
КУРСИ ЇЗДИ АВТАМИ
Постараємося для Вас при еґзамін Лайсенсу. Наші учні дістають диплом. Помагаємо в одержанню праці. Інструкції в українській і англійській мовах. КУРСИ ДЕННІ, ВЕЧІРНІ і НЕДІЛЬНІ. Інструктори фахівці. Залож. в 1916
L. TYCHNIEWICZ, директор
METROPOLITAN AUTO SCHOOL
155—2nd Ave., близ. 10th St
NEW YORK CITY

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Англії

НА УКРАЇНСЬКИХ МОГИЛАХ У ПРІСТОНІ

В неділю, 13. 6. ц .р. українці з м. Манчестеру і околиць після Служби Божої, переїхали автобусами на кладовище до Прістон, де похоронеоний бл. п. о. радник Емануїл Кордуба, колишній місцевий парох, та вже багато й інших наших земляків із старої і нової еміграції.

Від місцевих відділів СУБ-у, ОбВУ і СУМ-у голови цих товариств поклали на могилі бл. п. о. Е. Кордуби вінки, як теж виголосили короткі промови, вшановуючи пам'ять покійного Душпастиря і згадуючи Україну, її визвольну боротьбу та те велике лихо, що його коїть на нашій рідній землі жорстокий ворог.

Під час панахиди співав хор „Гомін". Крім Панахиди, хор відспівав ще кілька похоронних пісень.

Цим поминальним урочистостям цікаво приглядалося теж багато англійців, між ними два анпійські священики, які опісля і просили українців пояснити їм наші церковно-народні звичаї.

ЖАЛОБНА АКАДЕМІЯ В ДЕРБИ

В суботу, 51го червня, Управа Відділу СУБ на Дерби уряндила жалобну Академію, присвячену пам'яті Головного Отамана С. Петлюри та полковника Є. Коновальця. Відкрив Академію Голова Відділу, п. Шандрак, запрошуючи присутніх вшанувати пам'ять поляглих Героїв однохвилинною мовчанкою.

Реферат присвячений життю і діяльності С. Петлюри прочитав п. С. Андрюшків, вірш С. Левченка „Чусш націє" прочитав сам автор.

Реферат про життя і діяльність полковника Є. Коновальця прочитав п. Романів. Хор під керівництвом п. Петра Мудрого проспівав пісню „Засяло сонце золоте", а драматичний гурток з Ноттінґаму поставив драматичний етюд на одну дію „Юнак на розпутті".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДІТРОЙТ, МІШ. — Б-во св. о. Николая, відд. 175, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18 липня, о 1-ій год. попол., в У. Н. Домі, 4655 Мартин вул. Проситься всіх членів прийти й забрати свої дивіденди. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівняли свої залеглости, інакше будуть суспендовані. — С. Пелех, гол.; В. Білінський, кас.; І. В. Іванчук, фін. секр.

ЮТІКА, Н. Й. — Пригадується членам відд. 484 ім. Т. Шевченка, що за ухвалою відд. зборів було призначено день на місячні збори першу суботу по першім кожного місяця, чого більша частина членства не додержується. Тому проситься всіх членів прибути на збори 17-го липня о год. 8-ій веч. до церковної залі при 1108 State St. На зборах контр. комісія подасть піврічний звіт управи відділу, призначення дня на відділовий фестин, прогулька на Союзівку та інші справи. — В. Запаранюк, фін. секр.

САВТПОРТ, КОНН. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 84, повідомляє всіх членів, місцевих і позамісцевих, що піврічні збори відбудуться в неділю, 18-го липня, о год. 4. попол., в залі У. Н. Дому, 279 Кінґс Гайвей Вест. Проситься всіх прибути, вплатити місячні вкладки і полагодити Товариські справи. Делеґат з останньої конвенції здасть звіт з нарад. — П. Дудко, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 42, повідомляє своїх членів, що в неділю, 18. липня відбудуться місячні збори о год. 2. попол., в приміщенні УНДому при 237 Говп Еве. Просимо всіх членів прийти, будуть дуже важні справи до рішення. Рівнож просимо не затягати з плаченням членських вкладок. — В. Марущак, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Звичайні збори членів Б-ва св. Юрія, відд. 239, відбудуться, як звичайно, в третю суботу місяця, 17. липня в год. 5:30 попол., в Клюбі У. Горожан при 847 N. Franklin. Крім виплати дивіденди за 1954, та інкаса членських внесків, делеґати на 23 конвенцію УНСоюзу здадуть звіт з конвенції. Приявність членів обов'язкова. — В. Ґалан, гол.; М. Ковальчук, секр.

Help Wanted Male—Female

КОСМЕТИЧКА
з досвідом у всіх ділянках свого фаху. Повний час. Добра платня. Приємні умовини праці. (Вл. пляжі). Голоситись:
Anthony's Beauty Salon
3318 Edgemere Ave., Edgemere, L. I. — Phone FA 7-9511

КОСМЕТИЧКА
Досвідчена у всіх ділянках свого фаху. Оперейтор. Повний час, стала праця. Добрі години. Приємний, "air conditioned" сальон. Голос.:
Lillian Shaw Beauty Salon
16 E. 54th St., N. Y. C.
Phone PL 9-5182

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПЛЯН НА ВТРАТУ ВАГИ
Як Вам подобається втрата багато фунтів гидкого товщу, зовсім безпечно, зайвого тортурування себе вправами і голодовими дієтами? Якщо Ви маєте надмір ваги з причини злих або необачних дієтарних звичок, то ця мрія може здійснитися впродовж кількох коротких тижнів при помочі сензаційного редукційного пляну, що є тепер до набуття для читачів цієї газети. Звичайно перешліть цей вирізок в коверті з Вашим прізвищем і адресою, виписаною виразно на відворотній сторон: до KINGSLY CO., Dept 805, Box 415 Peekskill, N.Y. Вони пішлють Вам місячний запас таблеток, перевіреного редукційного пляну, що дає Вам так сензаційн. висліди. Заплатіть поштарев $5.00 і кошти пересилки COD Держіться 30 днів вказівок і якщо Ви не будете цілковито вдоволені з упливом цього часу Ви можете повернути порожню флящку для повного звороту вплати.

Подаємо до відома, що оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини огол.) пересилати разом з текстом.
Адм. „Свободи".

НАШИМ ДІТЯМ

IVAN FRANKO'S
"MOSES"
Translation:
by WALDIMIR SEMENYNA
With a biographical sketch of IVAN FRANKO
by STEFEN SHUMEYKO
Price 50 cents.
"SVOBODA"
83 Grand Street
Jersey City 3, N. J.

НОВИЙ ДАРУНОЧОК НАШИМ ДІТЯМ — ЦЕ КНИЖЕЧКА
ОСІНЬ
Збірник для дошкілля та для дітей нижчих кляс.
На 48 сторінках читкого друку, багато віршів, оповідань, пісень та гор.
Упорядкувала
МАРІЯ ЮРКЕВИЧ.
Ціна тільки 70 центів.
Замовляти в:
"SVOBODA"
81-83 Grand Street,
Jersey City 3, N. J.

● RESTAURANTS ●

MARU'S — LADY OF THE LAKE
White Horse Pike, Atco, N. J. (20 miles from Philadelphia)
Подаємо до відома українського громадянства, що ми отворили далеко від міського гамору, над розкішним озером РЕСТОРАН-БАР із смачними европейськими стравами та найвибагливішими напитками. — Винаймаємо кімнати на літній відпочинок. На всякі бенкети, весілля, або приватні забави приймаємо замовлення на залю, яка поміщає 300 людей..
● Літньою порою кожної суботи й неділі танці. ●
Властителька Марія Головата Козак.

● Business Opportunity ●

Ґросерня-молочарня.
Пиво-сода. Повний виряд. Бизнесове положення. 3 кім. позаду. Рент $80 за апарт. і бизнес. Можна поліпшити умов. життя, бизнес легко побільшити. Добра нагода за помірковану ціну.
491 Ridgewood Ave., Brooklyn
Phone Taylor 7-0116

Lake Ronkonkoma, L. I.
Винайм або продаж
Вара, Ресторан, 6-кімн. апарт. Виряд. Добра пропозиція.
Мусить продати з стратою.
Mr. Foffe, Gedney 9-6923
або Ronkonkoma 9-8568
від 10-12 впол.
Ju-6-A, Rm 830, 11 W 42 St. NYC

Cleaning & Tailoring
Повний новий виряд. Виз. положення. Низький рент. Винайм. можна поліпшити умов. життя, легко розвинути. Власник продає цю добру нагоду по умір. ціні з уваги на недугу.
Власник Sterling 8-5854

Нещасл. випадок змушує продати. Post Road A-1 Ресторан. Спеціяльність смажені курята. Бизнес зимою і літом. Вл. фабрик. Вхід і вихід Merrick Parkway. Модер. сталевий виряд. Для вел. родини або спілки. Жадає $10,000. Chick Inn, 588 Post Road, Milford, Conn. Tel.: Milford 2-9733 or evenings Milford 8-0488

ТАВЕРНА,
бенкетова і на зібрання заля, знамениті умовини. Треба оглянути, щоб оцінити. Власник відходить, був в бизнесі 30 років.
UNion 7-9259

ТАВЕРНА НА ПРОДАЖ.
Заснована тому 50 років. Власник відходить. Жадна поміркована оферта не буде відкинена.
Hoboken 3-9603

SYOSSET, L. I.
Army-Navy Store
Спортовий одяг, дитячий та взуття. Ідеальне для подружжа. $3,000 за винайм і влаштування. Товар необов'язково. Положення в новім торговельнім центрі.
Власник Syosset 6-3620
Ju-12 B Rm 830, 11 W 42 St. NYC

● STORE FOR RENT ●

Чудове положення для доброго бизнесмена.
Крамниця до винайму при Jericho Turnpike, Syosset, L. I. Нова. Досконале положення для бизнесу. Велич. бизнесу 20x60 ft. Оплатиться огл., щоб осудити. 4,000 нових збудованих домів.
Тел. SY 6-1403

● MISCELLANEOUS ●

ШЕНШИЛІ
по гуртових цінах.
Першоякісні — $350 і більше.
Кожна кількість.
Пишіть по ціни.
Andes Chinchilla Sales
194 Route 17, Paramus, N. J.

● BOATS FOR SALE ●

1953 — 16 FT. TROJAN RUNABOUT
з цент. палубою. Evenrude 25—H.P. мотор з контролею. Повний виряд з якором. Ціна тільки $750.
Тел. власника Ba 9-5669

32 FOOT CABIN CRUISER
Міцна солідна лодка — 10 ft. ширини. В досконалому стані. На воді.
Чудове купно $2,800.
Тел. власника
FL 7-7966

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ...
КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНГС.

● НА ПРОДАЖ ФАРМА ●

КУРЯЧА ФАРМА; на 2,400 до 4,500 курей; 71 акр. фарма має чуд. 8-кімн. дім, вел. травник, полож. при стейтов. гайвею. Наше село має досконалу шкільну систему. Порозумійтеся з власником. Patricia Hopkins, New Berlin, N. Y.

КУРЯЧА ФАРМА
на 3,000 носних курей або 7,000 broilers. 7-кімн. дім, лазничка, всі удосконалення. 9 акр. чистого поля, авт. джерело у всіх курниках, ґараж на 3 авта, шопа й багато бічних будинків. Потік, криниця. Тепер є 2,000 курей. G. Maineri, Pine Bush, NY Pine Bush 4-1877.

● LOTS FOR SALE ●

Dongan Hills — Staten Island
311 Liberty Ave.
100x100, 4 площі. Всі міські удогіднення. Знамените положення, щоб збудувати чудовий дім.
Тел. власника:
DO 6-0938

● REAL ESTATE ●

ASTORIA—2-род. мур. напіввідокремлений дім 5 & 6 к. і веранда; обидва вільні, олив. огр., вик. підвал, чуд положення; 3 ґаражі. Жадає $21,000.
2-род. дерев. дім, олив. огрів., ввесь порожний; викінч. підвал. Ціна з стратою $12,000.
GUS SCHWEITZER REALTOR
31-01 36th Ave., L.I.C. RA 6-3468

Howard Beach
6½ кімн. дім, викін. підвал, ґараж на 2 авта, 80x100, чуд. красвид, патіо, охорон. вікна, олив. огрівач, догідні комунікації. Малий завдаток. Власник прийме морґедж. Тел. цілий тиждень. EN 2-4726.

Lake Rogerene — New Jersey
(43 м. від S. I.) Посілість звернена до побережжя. 80x160. 5 кімн. дім. Умебльований. Лодка, включаючи алюмін. canoe. Ціна тільки $8,900.
Тел. власника
Gi 7-8459

BABYLON, L. I. — $13,500
2 нові доми-ранчі.
Зараз до зайняття. 3 спальні, вид на море, догідно до всього, Площа 7,000 sq. ft.
Модель: Yacht Club Road
RO 3-5467

Чудова прибуткова нагода.
3-родин. дім Duplex House, White Plains, N.Y. До зайн. 6-кімн. апарт. Добрий прихд з 2/3 кімн. апарт. Гаряча вода, олив. огрівач, всі удосконалення, модер. кухня, бл. до всього.
Власник WH 9-6247
Ju-9-B Rm 830, 11 W 42 St. NYC

24 Rutgers St. 4 Stry & Bsmnt
3 апарт. бл. new LaGuardia housing dev. Всі апарт. до зайняття. Крамниця винаймлена, в підвалі крамниця вільна. Добре купно з огляду на скору продаж. Добре на перерібку.
J. KIRSCHENBAUM
19 Rector St., N.Y. WH 3-1423

3-родинний
Arlington, New Jersey
12 кімнат, умебльовані, досконалий прихід, пропозиції, 2 апарт. до зайняття. $15,000 — готівка $12,000. Власник в N. Y. телеф. CO 5-4379
Ju 12-A Rm 830, 11 W. 42 St. NYC

NEW DORP, S. I.
3 спальні, мешк. дільниця, параф., Public і High school. Гараж, газове огрів., площа, овоч. дерева і кущі. Бл. склепів і комунікацій. Чудовий дім за поміркованy ціну.
Власник DO 1-5067

BRONX
17 кімнат, 4 закр. веранди. Вільний апарт., добрий прихід. Вл. шкіл, склепів і комунік. Власник продає по д. уміркованій ціні. Зайдіть до власника.
1108 E. 179 St., Bronx
Phone TA 2-8134

ЧИТАЙТЕ НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"

● AUTO ●

PACKARD, PLAINFIELD
CORNER SOMERSET STREET and ROUTE 22
NORTH PLAINFIELD PL 7-1450
Branch, 408 PARK AVE., PLAINFIELD PL 4-7462
Authorized Packard Sails & Service
КУПУЙТЕ З ДОВІРЯМ
У AN AUTHORIZED NEW CAR DEALER
"BLUE RIBBON SPECIALS"

1953 PACKARD, 4door sedan, de luxe, Ultramatic, R&H, signals	$1975
1953 PACKARD, 2-door, de luxe, Ultramatic, R&H, signals	$1895
1953 BUICK Convertible, R&H, red, Dynaflow	1995
1953 PONTIAC, 4-door, Chieftain, grey, Hydramatic, R&H, signals	$1795
1953 PONTIAC, Catalina, R&H, Hydramatic, white walls	$1975
1953 FORD, Victoria, bittersweet, R&H, overdrive	$1795
1953 PLYMOUTH, Cranbrook, 4-door. Four to choose from	$1250
1953 MERCURY, Mercomatic, 4-door, R&H, signals	$1845
1953 CHEVROLET, 4door, Bel Aire, R&H, two-tone	$1545
1953 OLDS "98," 4-door, Holliday, R&H, Hydramatic, green	$2145
1953 OLDS "88' Convertible, R&H, Hydramatic, white walls	$2250
MOST OF THESE ARE ONE OWNER CARS	
1952 PLYMOUTH, 4-door, green, Cranbrook	$1095
1952 CHRYSLER, WINDSOR, 4door, R&H, Fluid Drive	$1445
1952 PONTIAC, Catalina, two-tone, green, R&H, Hydramatic	$1695
1952 DODGE, 4-door, Gyromatic, R&H	$1445
1952 BUICK, Super Riviera, 2-door, R&H, Hydramatic	$1545
1952 CHEVROLET, 2-door, blue	$ 995
1952 PACKARD Convertible, R&H, Ultramatic	$1745

ДУЖЕ, ДУЖЕ БАГАТО УЖИВАНИХ АВТ З МАЛО ПРОЇХАНИМИ МИЛЯМИ.
Ви можете кликати нашого шофера в кожний час.
Без жадних зобов'язань.
БЕЗ ЗАВДАТКУ
СПЛАТИ ДО 36 МІСЯЦІВ.
МИ ФІНАНСУЄМО G. I's
LOU DARROW, Mgr.

BUY THE UNITED STATES SAVING BONDS

● REAL ESTATE ●

LAKE HOPATCONG HEIGHTS
Багато дешевше мати власний дім на вакації, або й на цілий рік.
31 миль від Jersey City
БУНҐАЛО $3,990 БЕЗ ПЛОЩІ
Довкруги дому ЧУДОВІ ДЕРЕВА
- Комплетні рури
- Два рази мальовано — внутрі і ззовні
- Добірні тагети
- Електричні проводи (11 розділиників)
- Цілковито викінчене до всіх подробиць
- Водопроводи і ринви
- Церкви, автобуси, склепи і взагалі близько всюди.

$95 ЗАВДАТКУ $10 МІСЯЧНО
ТАК ПЕРЕВИРАЄТЕ НА ВЛАСНІСТЬ ДІМ НА НАШІМ ВИЙМКОВІМ ВЮДЖЕТОВІМ ПЛЯНІ.
Дороговказ до посілости— Їхати до Lake Hopatcong, задержатись на зах. боці озера, звернути наліво до State Park бл. фонтани, 1 хвил. до посілости. Затямте назву: LAKE HOPATCONG HEIGHTS.

LAKE HOPATCONG HEIGHTS, Inc.
17 Academy St., Newark, N.J.
Панове: Пішліть мені без жадного зобов'язання, інформації про Lake Hopatcong Heights.
ІМЯ ....
ВУЛ. ....
МІСТО .... Відд. SU

ПЕРШОЯКІСНІ УЖИВАНІ АВТА

1954	Pontiac - Star Chief Hydro-Power Steering & power Brakes, R; H; automatic Headlight control, Loaded with extras, only used 1000 miles	$2950
1952	Pontiac - 4 door Chieftian, deluxe Rad; HTR, Sun Visor, W.W. Tires, Low mileage. A clean one owner car	$1450
1952	Dodge 4-dr. sedan, heater and defroster top condition fluid dr.	$1195
1949	Pontiac 4-dr. 6-cyl. sedan, R&H, very good condition	$ 695
1951	Chevrolet 4-dr. deluxe sedan, radio, heater, power glide, low mileage, many extras	$ 975

Багато більше до вибору.
Ціни від $295 й більше
Сплати до 36 місяців.
AUTHORIZED PONTIAC DEALER
FORTENBACH MOTORS
11-15 Union Ave. Rutherford
GEneva 8-6050
Відкрито вечорами до 9
в суботу до 4-ої.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ

● REAL ESTATE ●

МОЛОЧНА ФАРМА
в Sullivan County
28-кімн. дім. 88 акрів, рівнина, модерні машини. Можна також докупити 150 акр. лісу.
KOSTER & PAPE
187-10 Hillside Ave., Hollis, N. Y.
Olympia 8-6440-1

● РОЗШУКИ ●

Ганна Стеренчак, дочка Миколи Стеренчака, пошукує своїх тіток Анну ГАЛАМАР і Марію ГЛІВСЬКУ родом із села Глинне Ліско, повіт Санок. Хто знав би про них, або вони самі, прошу голоситися на адресу:
MYCHAJLO KUZMA
392 Bellevue St., Hartford 5, Conn.

● MISCELLANEOUS ●

СИВЕ ВОЛОССЯ повертається до дійсного природного темного кольору на протязі короткого часу. Темне волосся придає молодечий вигляд. Успіх ґарантований. Висилаємо пробну пляшечку по одержанні $1.00.
FLYT
P. O. Box 1067, Rochester, N. Y.

● БУДІВНИЧІ ●

Для старших людей, що не переносять холодного клімату, чудова нагода поселитися на Флориді та прожити довшого віку. Маю в Маямі в місті площі і будую 10 домів по уміркованій ціні. Хочу, щоб поселилися свої люди. Голоситись:
S. PROCYK
2971 Rird Avenue
Coconut Grove, Miami, Fla.

● НАПРАВКИ ●

ВСІ ЧАСТИ до направи печей, вуглевих, ґазових, нафтових, огрівачів парою й гарячою водою, як також усякі нові печі можете дістати в
STOVE MFRS CORP.,
182-186 Mulberry Street,
Newark 1, N. J.

Д-р мед. МИКОЛА РІСДОРФЕР
відкрив ординацію в Асторії:
30-28 — 36th Street,
Long Island City, N. Y.
Приймає:
в понеділок, середу і п'ятницю від год. 9—11 A.M.,
у вівт. і четвер від 5—7 P.M.
Телефон: AS. 8-8157
Поза урядовими годинами телефон: EV 4-0120

КУПУЙТЕ НОВУ ПОВІСТЬ В. ЧАПЛЕНКА
„Півтора Людського'
Тема повісті взята з часів революції 1917-20 років на Україні. Автор подає тодішні події з великим драматизмом і через те твір читається з неабиякою цікавістю.
Ціна $1.50.
Замовлення з належитістю прошу слати на адресу:
„SVOBODA"
P.O. Box 346, Jersey City 3, N.J.

МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ
Перероблені англійські, ціна $25.00 Маємо також нові і перероблені українські машинки. Рахункові машини. Офісові прилади. Потрібно агентів.
ALL LANGUAGES TYPEWRITER COMPANY
119 W. 23rd St. (6—7 Ave.)
New York, N. Y.
Phone: CHelsea 3-8088

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща ціни приступні.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 EAST 5th STREET
New York City
REASONABLE PRICES
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і околиця
Контрольована температура. Модерна каплиця до ужитку даром.
PETER JAREMA
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

ВПЕРШЕ ПОЯВИВСЯ
УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК
М. ПОДВЕЗЬКА.
Стор. 1012, ціна $7.50, в добрій, твердій оправі.
Набувати в книгарні
А. БІЛОУСА, 39 E. 7th ST., NEW YORK CITY.

HANUSEY MUSIC CO.
244 WEST GIRARD AVE. PHILA. 23, PA.
НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР ПЛАТІВОК В АМЕРИЦІ
Найкращі патефони — найліпших марок
Відчинено щоденно від 9:30 рано до 9 вечора

ДО УКРАЇНЦІВ СТАРОЇ І НОВОЇ ЕМІҐРАЦІЇ!
Одинокий представник найкращих швайцарських годинників „ОМЕҐА" в самому серці української громади на півночі поручає найновіший модель „ОМЕҐА АВТОМАТІК" годинник, що самий накручується.
Ціна від $71.50 і вище.
Великий вибір гарних 14-каратових виробів з золота і срібла на дарунки з різних нагод. Ми тішимося вже 39 років великою українською клієнтелею не лише в Шікаґо, але й висилаємо по всій Америці на C. O. D. замовлення. Гарантуємо і звертаємо гроші, якщо нема 100% задоволення. Догідні сплати без відсотків. Говоримо по-українськи! Приходьте, телефонуйте, замовляйте поштою:
M. J. HARRIS JEWELER,
1949 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.
Tel. Seleey 3-5753

ТАРЗАН, ч. 3308. Місце, з якого не вертається

AS TARZAN AND GEMNON CAME FROM THE AUDIENCE CHAMBER, EROT, SMILING GENIALLY, STOPPED THEM. "EVERYTHING IS READY FOR THE HUNT I MENTIONED YESTERDAY."

Коли Тарзан і Гемнон вийшли з залі авдієнції, їх затримав Ерот, добродушно всміхаючись. — Все приготоване для ловів, що я вчора згадував.

"WHO HUNTS WITH YOU?" ASKED GEMNON. "YOU, TARZAN, AND PINDES," REPLIED EROT. "A SMALL SELECT GROUP INSURING A GOOD HUNT."

— Хто з вами полює? — запитував Гемнон. — Ви, Тарзан, і Піндес, відповів Ерот. — Мала, вибрана група, яка забезпечує добре полювання.

"VERY WELL, WE'LL COME," TARZAN SAID. "GOOD," EXCLAIMED EROT. "GET YOUR WEAPONS AND MEET US AT THE CITY GATE."

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

— Дуже добре, прийдемо, — сказав Тарзан. — Добре, гукнув Ерот. — Візьміть зброю і стрінемось при міській брамі.

"YES, MY FRIEND TARZAN!" EROT MUTTERED, "YOU WILL COME. BUT THIS TIME YOU WILL NOT RETURN!"

— Так, мій приятелю Тарзане!, — муркотів Ерот. — Ви прийдете. Але цим разом ви не вернетесь!